

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra správního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

*Jméno a příjmení z pohledu zákona o matrikách a
občanského zákoníku*

Zpracovala: Bc. Markéta Kneislová

Plzeň 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Jméno a příjmení podle zákona o matrikách a občanského zákoníku*“ zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne

.....

Markéta Kneislová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu JUDr. Václavu Henychovi, za jeho čas, cenné připomínky, odborné vedení, ochotu a vstřícnost, které mi poskytl při zpracování této práce. Poděkování patří také mému dobrému příteli JUDr. Markovi Frankovi za pomoc při gramatické kontrole práce a podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Seznam zkratk

1. Úvod	8
2. Jméno a příjmení	10
2.1. Historický vývoj jmen a příjmení	12
2.2. Jméno	15
2.2.1. Jméno podle zákona o matrikách	15
2.2.2. Jméno podle občanského zákoníku	16
2.3. Příjmení	18
2.3.1. Příjmení podle zákona o matrikách	19
2.3.2. Příjmení podle občanského zákoníku	20
2.4. Zápis jména a příjmení	22
2.5. Prohlášení o zvolení jména	23
2.6. Užívání české podoby cizojazyčného jména	23
2.7. Užívání jména v cizojazyčné podobě	24
2.8. Užívání jména příslušníků národnostní menšiny	24
2.9. Užívání více příjmení	24
3. Státní správa na úseku jména a příjmení	26
3.1. Veřejná správa	26
3.2. Vnitřní správa	27
4. Matrika a vývoj na úseku jména a příjmení	29
4.1. Historie matrik	29
4.2. Matrika, matriční úřad, matriční kniha, matriční doklad	30
4.2.1. Matrika	30
4.2.2. Matriční úřad	30
4.2.3. Matriční kniha	31
4.2.3.1. Kniha narození	31
4.2.3.2. Kniha manželství	32
4.2.3.3. Kniha registrovaného partnerství	32
4.2.3.4. Kniha úmrtí	33
4.2.4. Matriční doklad	33
5. Právní úprava na úseku jména a příjmení	35
5.1. Právní úprava v České republice	35
5.2. Právní úprava ve Spolkové republice Německo	38

6. Změna jména či příjmení	43
6.1. Změna jména a příjmení podle zákona o matrikách	44
6.1.1. Změna jména	44
6.1.2. Změna příjmení	45
6.2. Změna jména a příjmení podle občanského zákoníku	47
7. Soudní rozhodnutí ve věci změny jména a příjmení	49
7.1. Rozsudek Soudního dvora Evropské unie C-148/02 ve věci Carlos Garcia Avello proti Belgickému státu	49
7.1.1. Právní rámec rozsudku	49
7.1.2. Uvedení předběžné otázky a popis sporu	49
7.1.3. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie	51
7.1.4. Srovnání rozsudku s právní úpravou České republiky	52
7.2. Rozsudek Evropského soudního dvora C-353/06 ve věci Stefan Grunkin a Dorothee Regina Paul proti Standesamt Niebüll	55
7.2.1. Právní rámec rozsudku	55
7.2.2. Uvedení předběžné otázky a popis sporu	55
7.2.3. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie	57
7.2.4. Srovnání rozsudku s právní úpravou České republiky	59
7.3. Rozsudek Evropského soudního dvora C-208/09 ve věci Ilonka Sayn-Wittgenstein proti Landeshauptmann von Wien	60
7.3.1. Právní rámec rozsudku	60
7.3.2. Uvedení předběžné otázky a popis sporu	61
7.3.3. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie	63
7.3.4. Srovnání rozsudku s právní úpravou České republiky	65
8. Závěr	67
9. Cizojazyčné resumé	70
Seznam použitých zdrojů	72

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AGBG – Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch

BDSG - Bundesdatenschutzgesetz

BGB – Bürgerliches Gesetzbuch

BMG - Bundesmeldegesetz

BVerfG – Bundesverfassungsgericht

BVEG - Bundesvetriebsengesetz

ČNR – Česká národní rada

ČR – Česká republika

EGBGB – Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch

EU - Evropská unie podle Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování

Evropské unie

ES – Evropské společenství

FamNamRG - Familiennamensrechtsgesetz

GG – Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland

LPartG – Lebenspartnerschaftsgesetz

NamÄndG – Namensänderungsgesetz

NamÄndVwV – Allgemeine Verwaltungsvorschrift zum Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen

NOZ – nový občanský zákoník

OwiG – Ordnungswidrigkeiten Gesetz

SDEU – Soudní dvůr Evropské unie

SEU – Smlouva o Evropské unie

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

TSG - Transsexuellengesetz

Uř. věst. čsl. – Úřední věstník československý

WRV – Weimarer Rechtsverfassung

1. Úvod

Úvodem své diplomové práce popíši zvolené téma a uvedu důvody, proč jsem si toto téma vybrala. Stručně vystihnu jednotlivé kapitoly a poté stanovím cíle své práce. Diplomovou práci člením pro snazší orientaci do kapitol a podkapitol. Součástí diplomové práce je též cizojazyčné resumé a seznam použité literatury. Při zpracování své diplomové práce budu používat především metodu deskriptivní a komparativní, kdy použiji i metodu indukce a dedukce.

Jako téma pro svou diplomovou práci jsem si zvolila *Jméno a příjmení z pohledu zákona o matrikách a občanského zákoníku*, a to zejména proto, že jméno a příjmení patří bezesporu společně s rodným číslem k nejdůležitějším identifikačním znakům fyzické osoby. Právo na jméno má každý člověk. Toto právo je přiznáno všem lidem od narození až do doby jejich smrti. Přičemž si každý člověk prostřednictvím jména vybaví konkrétní osobu, která může užívat i jména ve formě přezdívky či krycího jména ve formě pseudonymu.

V první kapitole *Jméno a příjmení* se budu věnovat pojmům jméno a příjmení a jejich vzniku. Popíši zde jejich historii a význam. Zaměřím se zde na úpravu jména a příjmení podle stěžejních právních předpisů, které v mé práci představuje zákon o matrikách a nový občanský zákoník. Druhá kapitola *Státní správa na úseku jména a příjmení* se zabývá státní správou na úseku jména a příjmení. Pokusím se zde vystihnout oblast státní správy na úseku jména a příjmení. Kapitola třetí *Matrika a vývoj na úseku jména a příjmení* stručně popisuje matriku, matriční úřad, matriční knihu, matriční doklady a přibližuje vývoj matrik na úseku jména a příjmení. Čtvrtá kapitola *Právní úprava na úseku jména a příjmení* je zaměřena na právní úpravu na úseku jména a příjmení v České republice. Zde se zaměřím především na ochranu jména a příjmení a právní regulaci. Následně se pokusím porovnat právní úpravy na úseku jména a příjmení v České republice a ve Spolkové republice Německo. V páté kapitole nazvané *Změna jména a příjmení* se věnuji možnostem změn jména a příjmení. Zde se pokusím popsat příčiny a důvody těchto změn, kdy se otázkou změny jména či příjmení v českém právním řádu zabývá zejména zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o

matrikách“ a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo „NOZ“). V šesté kapitole nazvané *Změna jména či příjmení* popíší možnosti změny příjmení uvedené v zákoně o matrikách a novém občanském zákoníku. Sedmá kapitola nazvaná *Soudní rozhodnutí ve věci změny jména a příjmení* je věnována soudním rozhodnutím ve věci změny jména a příjmení. V této kapitole se zaměřím pouze na rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie. Soudní dvůr Evropské unie nazýván též „ESD“ zajišťuje obecné právní zásady mezi které patří základní práva a svobody. Při své činnosti vychází z ústavních tradic, které jsou společné pro všechny členské státy Evropské unie a mezinárodních smluv o lidských právech. Jedná se o vrcholný soudní orgán, který vykonává dozor nad dodržováním unijního práva v rámci EU.

Závěrem diplomové práce bych ráda shrnula veškeré body, kterým jsem se ve své práci věnovala a na jejich základě bych ráda vytvořila ucelený přehled o jménu popř. jménech a příjmení. Pokusím se seznámit čtenáře mé diplomové práce na nutnost ochrany jména a příjmení při jejich užívání a s ohledem s jejich užíváním v úředním styku na celoživotní význam jména a příjmení při jejich používání. Důležitou část diplomové práce představuje srovnání právní úpravy, kdy se pokusím vytvořit přehled rozdílů mezi českou právní úpravou s právní úpravou Spolkové republiky Německo, kterou se Česká republika při tvorbě příslušných právních předpisů významně inspirovala.

V samotné diplomové práci bude představovat klíčovou roli právní úprava na úseku jména a příjmení a s tím související judikatura, a to především k pochopení důležitosti a významu jména a příjmení. Cílem mé diplomové práce tak je snaha vytvořit pokud možno co nejucelenější představu o jméně a příjmení podle zákona o matrikách a občanského zákoníku, ze kterých jsem při psaní své práce vycházela společně s porovnáním právní úpravy v České republice a Spolkové republice Německo.

2. Jméno a příjmení

Jméno a příjmení vytváří součást identity jedince. Každý člověk vystupuje prostřednictvím svého jména a příjmení do právních vztahů. Jméno a příjmení jakožto základní identifikační znak fyzické osoby považuje společnost v dnešní době za samozřejmost. Jméno a příjmení představuje individualitu jedince a jeho osobnosti. Každý člověk má od okamžiku svého narození právo na jméno a příjmení, které mu zpravidla určí rodiče, popř. příbuzní. V souladu s veřejnoprávními předpisy je právem a povinností rodičů dát dítěti jméno. Příjmení dítěte je odvozeno od příjmení jeho rodičů, které přechází. Jména osob se společensky liší a tvoří tak osobní jméno, které je tvořeno vlastním jménem či soustavou jmen a příjmením. Jméno člověka má osobnostní a statusový význam. Již v úvodu této kapitoly jsem se zmínila, že je jméno individuálním jménem fyzické osoby určené převážně rodiči dítěte či matričním úřadem nebo např. při církevním obřadu jako je křest dítěte či biřmování, proto bylo v minulosti a je stále označováno křestním jménem. Příjmení fyzické osoby tvoří rodové jméno, které souvisí s rodiči popř. s místem původu či zaměstnáním. Jméno a příjmení tvoří neoddelitelnou součást člověka, která se v návaznosti na různé životní události může v průběhu života měnit. Jméno každého jedince se skládá z křestního jména a rodového jména.¹ Jméno identifikuje nositele a jeho osobnost, kdy každého nositele odlišuje od ostatních nositelů stejného příjmení.

Právo užívat jméno a příjmení v právním styku a právo na jeho ochranu a úctu k němu je zaručeno v českém právním řádu zákonem prostřednictvím nového občanského zákoníku a zákona o matrikách.² Ve Spolkové republice Německo je právo na jméno a příjmení založeno na nepsaném obyčejovém právu, ale většinou je toto právo též upraveno v různých zákonech. Podle německé ústavy patří jméno k ústavně chráněnému obecnému právu ochrany osobnosti a představuje tak právo absolutní. Německý občanský zákoník společně se zákonem o matrikách a zákonem o změně jména a příjmení společně s jinými zákony obsahují řadu předpisů o vzniku a ochraně práva na jméno, ale též podmínky za kterých lze jméno

¹ KNAPPOVÁ M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vyd. Praha: Academia, 2017, s. 12.

² HRUŠÁKOVÁ M., Králíčková Z., Westphalová, L. a kolektiv. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 31.

a příjmení změnit. Právní úpravě na úseku jména a příjmení ve Spolkové republice Německo se podrobněji věnuji ve své páté kapitole.

Právo určit osobní jméno a příjmení dítěte patří mezi statusová práva, která se týkají právního postavení fyzické osoby mezi která patří právo rodičů určit dítěti jeho osobní jméno a příjmení, právo prohlásit otcovství dítěte nebo právo dát souhlas k osvojení dítěte či právo dát souhlas k umělému oplodnění ženy.³ Výběr osobního jména je i ve Spolkové republice Německo závislý na svobodném rozhodnutí rodičů dítěte. Jméno a příjmení dítěte může určit v některých případech i soud. K určení jména a příjmení dítěte soudem dochází např. v okamžiku nalezení či odložení dítěte do baby-boxu, kdy rodiče dítěte a jakékoliv informace o nich nejsou soudu známy. V takovém případě zahájí soud řízení o určení jména a příjmení dítěte podle § 13 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZŘS“). Místně příslušným soudem tak bude soud, v jehož obvodě bylo dítě nalezeno. Řízení soudu je prováděno zásadou vyšetřovací a soud se řídí zájmem nezletilého dítěte. Výběr jména a příjmení uskutečňuje na základě obvyklé použitelnosti a zákonných podmínek.⁴

Ve Spolkové republice Německo je možné určit dítěti tradiční jméno, ale i v jeho zkrácené formě či ve formě odvozené. Německý právní řád umožňuje i volbu cizích jmen, včetně těch, které jsou v Německu dosud neznámy. Kromě toho jsou zde povolena i fiktivní jména podle fantazie. Nepřípustná jsou ovšem vymyšlená jména, která jsou směšná a vystavují tak jejich nositele vůči jejich jménu diskriminaci. Podle německého zákona musí mít každá osoba minimálně jedno jméno, maximální počet jmen není zákonem omezen. Nicméně, není možné aby fyzická osoba měla nepřiměřený počet křestních jmen, a tak byl maximální počet určen judikaturou v rozmezí čtyř až pěti jmen.⁵

³ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK J., ŠVESTKA, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek 2. Díl druhý. Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 109.

⁴ PETROV J., VÝTISK M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. 1 vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 876.

⁵ Rozsudek Spolkového ústavního soudu ze dne 28.ledna 2004 ve věci 1 BvR 994/98 ve svém rozhodnutí týkající se počtu jmen dítěte uvedl, že není možné mít bezmezný počet křestních jmen a určil tak v zájmu dítěte v daném případě maximální počet pěti křestních jmen. Toto rozhodnutí je v souladu s mnoha dalšími judikáty.

2.1. Historický vývoj jmen a příjmení

Jméno popř. jména a příjmení v rámci své historie souvisí s vývojem historie matrik. Zpočátku byly fyzické osoby označovány jen jedním jménem, a to jménem osobním někdy též označovaným jménem křestním. V období do 13. století převažovala na našem území jednojmennost osob, kdy byla jména ovlivňována vírou ve význam jmen. Na přelomu 12 a 13. století došlo v důsledku šíření křesťanské víry k užívání křesťanských jmen, které se zprvu užívaly v kláštorech a pro duchovenstvo, zřídka ve šlechtických rodinách.⁶ Jméno člověka popisovalo a charakterizovalo jeho postavení ve společnosti a k okolnímu světu. V důsledku růstu počtu obyvatelstva začalo být jméno jakožto jediný identifikační znak fyzické osoby zcela nedostačující, a proto se za osobní jména začala připojovat další označení nazývaná *přízviska* nebo *příjmi*, které v současnosti představuje příjmení. Též společenské sociální rozdíly měly na vývoj příjmení výrazný vliv. Příjmení se tak prvotně vyskytovala u šlechty v podobě šlechtických *příjmi* zvaných *přízvisek*, které byly nejčastěji odvozovány od jmen místních. Jméno společně s příjmením tak tvořilo osobnostní atributy, jejichž úkolem bylo odlišení jedné osoby od druhé.⁷ Bližší označení fyzických osob souviselo v této době s jejich tělesnými nebo duševními vlastnostmi, řemeslem, bydlištěm či jejich původem. Poté se v 17. století příjmení začala objevovat u měšťanů a na venkově a nejpozději se ustalovala v dělnické vrstvě.⁸ Od 18. století řadíme úpravu jména a příjmení do sféry veřejnoprávní nikoli do sféry soukromoprávní, jak tomu bylo do té doby. Změna souvisela se zájmem státu o nabývání a užívání příjmení v souvislosti s plněním daňových, vojenských a veřejnoprávních povinností.⁹

Historickou událost v rámci matriky, jména a příjmení v období vlády Marie Terezie představoval rok 1770, kdy se do matriky začalo zapisovat jméno nemanželského otce dítěte, jenž uznal dítě za vlastní do matriky narození. Matriční zápisy se zapisovaly od roku 1771 na základě jednoduchých formulářů, které

⁶ KNAPPOVÁ M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vyd. Praha: Academia, 2017, s. 19.

⁷ GÖTTING, H-P. *Persönlichkeitsrechte als Vermögensrechte*. 1. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck Verlag, 1995. s. 70.

⁸ KNAPPOVÁ, M., *Příjmení v současné češtině: Jazyková příručka*. 1. vyd. Liberec: AZ Kort, 1992, s. 3-6.

⁹ ADAMOVÁ, K., MATES, P. *Právní pověry*. 1. vyd. Praha: Linde, 1996, s. 96.

vytvořila církev do předepsaných rubrik. Na základě patentu vydaným Josefem II. byli obyvatelé povinni od roku 1780 užívat jména a příjmení podle stanovených pravidel tohoto patentu. Od této doby tak měli všichni obyvatelé povinnost užívat své jméno a příjmení v ustálené formě a užívání jména a příjmení se stalo předmětem veřejnoprávního zájmu.¹⁰ Vedením matrik rozdělených na samostatné knihy narození, knihy oddání a knihy zemřelých se zabýval císařský patent Josefa II. z roku 1784. V roce 1786 by vydán Josefem II. Patent o dědické posloupnosti, podle kterého příjmení přecházelo z otce na děti a nebylo možné ho měnit ani pozměňovat, jak tomu bylo do té doby zvykem. Dne 1. ledna 1812 nabyl účinnosti císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., Všeobecný zákoník občanský¹¹ díky němuž se jménem a příjmením začaly zabývat i soukromoprávní předpisy.

Všeobecný zákoník občanský platil na našem území až do roku 1950.¹² V roce 1916 byla přijata třetí novela Všeobecného zákoníku občanského, která poprvé poskytovala ochranu jména a institut ochrany práva na jméno, podle kterého se mohl soudní ochrany domáhat ten, jemuž bylo právo užívat jeho jméno upíráno nebo komu byla v důsledku neoprávněného užívání jména způsobena újma, ať už se jednalo o osobní jméno, krycí jméno či pseudonym.¹³ Změna příjmení byla poprvé upravena v roce 1826 v dekretu dvorské kanceláře, který určuje možné změny příjmení z důvodu povýšení do šlechtického stavu nebo přestoupení ke křesťanské víře. O změnách příjmení ke kterým docházelo v důsledku zvláštního zřetele hodných důvodů, rozhodoval panovník sám.¹⁴

Při vzniku samostatného československého státu dne 28. října 1918 byl schválen Národním výborem zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého, který představoval tzv. recepční normu a upravoval existenci právního řádu a orgány aplikující právní řád. Dne 29. února 1920 byl přijat významný právní předpis č. 121/1920 Sb. z. a n., uvozující ústavní listinu

¹⁰ BENES, J., *O Českých příjmeních*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, str. 13.

¹¹ Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s. představuje v české právní úpravě německý Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch dále jen „ABGB“.

¹² § 92 ABGB stanovil, že v rámci uzavření manželství obdrží manželka jméno manželovo, bez možnosti jiné volby. Právní úpravě příjmení dětí se pak věnuje §§ 145 – 182 ABGB.

¹³ ADAMOVIČ, K., MATES, P. *Právní poměry*. 1 vyd. Praha: Linde, 1996, s. 97.

¹⁴ BENEŠ, J. *O českých příjmeních*. 1. vyd. Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, s. 13.

Československé republiky, který nabyl účinnosti dne 6. března 1920 a zrušil tak všechny dřívější ústavní zákony a právní předpisy, které odporovaly ústavní listině a formě státu jako republiky. Právní vývoj samostatného státu československého byl zastaven v důsledku obsazení československého území německou armádou, jehož právním vyústěním bylo vyhlášení tzv. „*Protektorátu Čechy a Morava*“ zákonem č. 75/1939 Sb. V tomto období byl právní řád československého státu značně nepřehledný, avšak právní úprava jména a příjmení v rámci Všeobecného zákoníku občanského zůstává nadále v platnosti. Právní řád československé republiky byl obnoven po skončení 2. světové války na základě vyhlášky ministra vnitra č. 30/1945 Sb., ze dne 27. července 1945, o platnosti ústavního dekretu presidenta republiky č. 11/1944 Úř. věst. čsl., ze dne 3. srpna 1944, o obnovení právního pořádku.

Právní předpisy vydané v období protektorátu nebyly součástí právního řádu po 2. světové válce, aplikovaly se pouze ty právní předpisy, které byly v souladu s demokratickými zásadami československé ústavy vyjma právních předpisů z oborů práva trestního, soudního řízení trestního, práva osobního a práva rodinného. Po skončení 2. světové války došlo k přijetí zákona č. 165/1945 Sb., o poplatkových a dávkových úlevách při změně jména, a to dne 11. prosince 1945, který obsahoval povolení změny u osob, jejichž jméno a příjmení se stávalo předmětem diskriminace, ústrků nebo pohrdání.

Právní úpravě v oblasti příjmení se věnoval také zákon č. 21/1948 Sb., o právním postavení snoubenek a nemanželských dětí, pozůstalých po účastnících národního boje za osvobození. Dne 7. prosince 1949 vznik zákon č. 268/1949 Sb., o matrikách, který převedl vedení matrik ze správy církevní na civilní správu. Matriky se tak staly majetkem státu. Právní úprava na úseku jména a příjmení byla do roku 1950 upravena na českém území v neutěšeném stavu. Dne 18. května 1950 došlo k její změně, kdy zákon č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména, odstranil její dosavadní roztržičnost. Zákon byl čtyřikrát novelizován a obsahoval i ustanovení upravující trestní odpovědnost za neoprávněné užívání jména a příjmení. Neoprávněné užití jména a příjmení bylo na základě zákona potrestáno pokutou. Při nedobytnosti pokuty bylo možné uložit trest vězení, max. 7 dnů. Zákon č. 268/1949 Sb., o matrikách, a zákon č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména,

platily na našem území do 1. července 2001. Poté byla právní úprava jména a příjmení upravena zákonem č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

2.2. Jméno

Jméno tvoří v České republice i ve Spolkové republice Německo základní identifikační znak jedince. Volba jména je ovlivňována mnoha faktory, které tvoří rodinné zvyklosti, národní charakter, jazykový a estetický vliv, místní a dobové zvyklosti, sociální postavení jedinců, vzdělání, náboženství, zájmy, profese či vliv přátel, ale i obliba populárních osobností anebo snaha o ožívování neužívaných jmen v rámci historie území.¹⁵ Právo na jméno je podle Listiny právem absolutním s účinky *erga omnes*. Obsah práva na jméno představuje výlučné právo člověka užívat své jméno, právně vystupovat pod svým jménem a bránit se proti neoprávněným zásahům do jména.¹⁶

Německý právní řád rozlišuje dva druhy jmen, a to jméno povinné (*Zwangname*) a jméno volitelné (*Wahlname*¹⁷). Povinné jméno, které se nazývá jako jméno, je jméno, které dle zákona souvisí s každou fyzickou osobou. Podle německého práva se vždy skládá alespoň z jednoho jména a příjmení. Oproti tomu volitelná jména jsou jména, která jsou často používána umělci a spisovateli, jako například pseudonym.

2.2.1. Jméno podle zákona o matrikách

V pododdílu *Jméno podle zákona o matrikách* se budu věnovat především jménu podle části první, hlavy II., dílu I. zákona o matrikách.

Podle ustanovení § 61 zákona o matrikách je povinností každého jednotlivce užívat v úředním styku jméno, popřípadě jména uvedená v matričním dokladu. V souladu s veřejnoprávními normami je povinností a právem rodičů dát dítěti jméno registrované matričním úřadem. Dítě má právo na registraci jména a státní

¹⁵ KNAPPOVÁ, M., *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 6. vydání. Praha: Academia, 2017, s. 26 -40.

¹⁶ PETROV, J., VÝTISK, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 118.

¹⁷ *Wahlname* neboli volitelné jméno představuje pseudonym či krycí jméno.

příslušnosti ihned po narození.¹⁸ Základním dokladem prokazující jméno fyzické osoby je matriční doklad. Matričním dokladem se má na mysli rodný list vydaný matričním úřadem, kdy je každá fyzická osoba povinna užívat své jméno a příjmení v platném tvaru při úředním styku. Tím se má na mysli jednání, kdy fyzická osoba jedná se správními orgány státu, územními správními orgány, orgány samosprávy či soudy apod.¹⁹

Dát dítěti jméno náleží rodičům jakožto zákonným zástupcům. Jméno se určí na základě dohody obou rodičů, v případě jednoho rodiče dítěte určí jméno dítěte tento rodič a to nejpozději do jednoho měsíce od jeho narození. Při neshodě či nalezení dítěte určí jméno soud a to i v situacích, kdy není rodič znám, přičemž vychází především z toho, jak bylo dítě pojmenováno v době nalezení.²⁰ Jméno a příjmení společně s datem a místem narození určí podle německé právní úpravy příslušný správní orgán.²¹

2.2.2. Jméno podle občanského zákoníku

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“ nebo jen „NOZ“) nahradil s účinností od 1.1.2014 zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ale také zákon č. 93/1963 Sb., o rodině. Nový občanský zákoník zavádí ve svém ustanovení § 77 nový pojem jména člověka, a to „*osobní jméno a příjmení*“.²²

Vzhledem k obecnému vymezení jména v novém občanském zákoníku bylo zapotřebí upřesnění pojmu „*jméno*“ v rámci novelizace zákona o matrikách.²³ Nový občanský zákoník představuje právní úpravu v rovině soukromoprávní, kdy je úprava osobního jména a příjmení obsažena v první části, která upravuje osobnostní práva upravená v ust. § 77 a násl., ale i v části upravující statusová

¹⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kolektiv. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. s. 209.

¹⁹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 237.

²⁰ ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné*. 2. díl. Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 110.

²¹ § 25 Personenstandsgesetz.

²² § 77 nového občanského zákoníku.

²³ § 61 odst. 2. zákona o matrikách.

práva²⁴ či části upravující příjmení v souvislosti s manželstvím²⁵ nebo s osvojením²⁶.

Nový občanský zákoník obsahuje i prostředky ochrany. Přičemž rozlišujeme zásah spočívající ve zpochybnění práva ke jménu a zásah způsobující újmu v souvislosti s neoprávněným užitím jména jinou osobou. Při zásahu do práva na jméno má osoba právo se domáhat, aby bylo od tohoto neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Právo na zadostiučinění má být poskytnuto v penězích. V souladu s ustanovením § 78 odst. 2 a 3 nového občanského zákoníku platí právo ochrany jména i na jiné osoby, než je dotčená osoba sama a to v případě zásahu v nepřítomnosti dotčené osoby, jde-li o osobu nezvěstnou či nesvéprávnou, anebo nemůže-li z jiné příčiny právo na ochranu uplatnit sám dotčený subjekt, manžel, partner nebo potomek. V případě, že by dotčený subjekt projevil svůj nesouhlas připouští zákon u neoprávněných zásahů do jména a v zájmu ochrany rodiny možnost ochrany práv na jméno prostřednictvím manžela nebo dotčená blízké osoba.²⁷ Osobu blízkou blíže definuje ustanovení § 22 nového občanského zákoníku následovně: „*Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá původně pocítovala jako újmu vlastní.*“ Následující ustanovení § 79 nového občanského zákoníku je věnováno pseudonymům, které jsou používána pro určitý obor své činnosti a nebo pro soukromý styk a požívají tak stejné ochrany jako jméno.²⁸

Úprava osvojení je v rámci nového občanského zákoníku následně upravena v §§ 794-854, přičemž zánik či zrušení osvojení nemá na jméno osvojence vliv.²⁹ Již v úvodu kapitoly *Jméno a příjmení* uvádím, že právo určit jméno a příjmení dítěte náleží především rodičům.

²⁴ § 860 nového občanského zákoníku.

²⁵ § 660 a násl., tamtéž.

²⁶ § 64 zákona o matrikách a § 835 nového občanského zákoníku.

²⁷ § 78 nového občanského zákoníku.

²⁸ BGB pseudonymy ve svých ustanovení přímo nezmiňuje, přesto jsou ale v Německu pseudonymy předmětem ochrany.

²⁹ § 840-842 nového občanského zákoníku.

Právo určit dítěti jméno a příjmení nesouvisí s rodičovskou odpovědností.³⁰ Právo rodičů určit dítěti jméno a příjmení tak náleží i rodičům, kteří z důvodu jejich věku či nedostatku svéprávnosti v okamžiku narození dítěte rodičovské odpovědnosti nenabyli.³¹ Zákon však připouští, aby soud na základě ustanovení § 873 nového občanského zákoníku v souvislosti se zbavením rodičovské odpovědnosti rodičů dítěte zbavil rodiče dítěte i některých práv a povinností uvedených v ustanovení § 856, mezi které patří právo rodičů určit jméno a příjmení dítěte.³² Tohoto práva se podle ustanovení § 855, nového občanského zákoníku nelze vzdát ani ho není možné přenechat třetí osobě. Jestliže rodiče nesplní stanovenou povinnost pojmenovat své dítě „*řádně a včas*“, informuje o této skutečnosti matriční úřad³³ příslušný soud.

Německý občanský zákoník ve svém ustanovení § 12 BGB chrání občanské jméno fyzických osob, které se skládá alespoň z jednoho křestního jména a příjmení. Ochrana jména podle ust. § 12 BGB se týká i cizinců.

2.3. Příjmení

Příjmení spolu se jménem tvoří identifikační znak fyzické osoby, který je fyzická osoba povinna užívat v úředním styku. Příjmení představuje druhé osobní jméno, které slouží k rozlišení jednotlivých občanů. Rodným příjmením se rozumí příjmení uvedené v knize narození a jeho změna nemá na rodné příjmení v pozdější době vliv. Postupem doby se příjmení stalo základním identifikačním znakem fyzické osoby, který má prvořadý význam a rodné jméno tak získává druhořadý význam. Prvořadý význam příjmení souvisí s příslušností ke konkrétní rodině a rodu jednotlivce, proto jsou příjmení dědičná zatímco osobní jméno určuje či odlišuje jednotlivé příslušníky rodiny.³⁴

³⁰ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve svém ust. § 31 odst. 1 definuje rodičovskou zodpovědnost jako souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, kterou představuje zejména péče o zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, práva a povinnosti rodičů při zastupování nezletilého dítěte ale i práva a povinnosti při správě jmění nezletilého dítěte.

³¹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha C. H. Beck, 2017, s. 118.

³² PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 872.

³³ Viz § 18 odst. 4 a § 19 odst. 6 zákona o matrikách.

³⁴ KNAPPOVÁ, M., *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: Vladimír Tax. AZ KORT, 2002, s. 34.

2.3.1. Příjmení podle zákona o matrikách

Příjmení fyzické osoby je v zákoně o matrikách upraveno též v části I, hlavy II, díl II. které se nyní budu blíže věnovat.

Úvodní ustanovení § 68 zakotvuje povinnost užívat příjmení jedince v úředním styku³⁵ podle matričního dokladu prokazující příjmení a výslovně řeší otázku rodného příjmení a to v souvislosti s novým občanským zákoníkem v důsledku nejasnosti pojmu „jména“ fyzické osoby.³⁶ Rodné příjmení představuje příjmení, které je fyzická osoba oprávněna i povinna užívat od okamžiku svého narození a pozdější změna příjmení nemá na rodné příjmení vliv. Změny příjmení mající vliv na rodné příjmení představují výjimky týkající se dítěte narozeného mimo manželství, jehož otec nebyl v době narození dítěte znám a které nabylo v době narození příjmení po své matce. V okamžiku určení otcovství lze určit i příjmení dítěte, které se stává rodným příjmením a nahrazuje původní rodné příjmení, které dítě obdrželo v době jeho narození. Vliv na rodné příjmení má i osvojení, kdy příjmení dítěte určené při narození je nahrazeno v okamžiku osvojení. Rodným příjmením dítěte - osvojence se tak stává příjmení osvojitelů. Další vliv na změnu rodného příjmení má i změna pohlaví. V případech, kdy dojde ke změně pohlaví, tak dojde i ke změně příjmení.³⁷

Základní zásada pro zapisování a užívání příjmení žen obsahuje ustanovení § 69 zákona o matrikách, která souvisí s historickým vývojem a řídí se pravidly české mluvnice. Zákon o matrikách upravuje dále i otázky týkající se příjmení žen které uzavřely manželství nebo vstoupily do partnerství.³⁸ Zápis příjmení se i zde učiní na základě žádosti, a to do té doby než bude zápis o uzavření manželství či vzniku partnerství zapsáno do svazku matriční knihy. Ustanovení § 69 upravuje i zápis příjmení do svazku matriční knihy dítěte ženského pohlaví ihned po jeho narození, kdy je možné uvedení příjmení mužského tvaru u příjmení dítěte ženského pohlaví. Ustanovení § 69 a řeší v souvislosti s ust. § 69 odst. 2-4 stejné případy, s tím rozdílem, že k žádosti došlo až po uzavření matričního zápisu.³⁹

³⁵ § 68 odst. 1 zákona o matrikách.

³⁶ § 68 odst. 2 tamtéž.

³⁷ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 248.

³⁸ § 69 zákona o matrikách.

³⁹ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 250-254.

V případech, kdy žena užívá příjmení v mužském tvaru v souladu s ust. § 69 nebo 69 a může požádat o užívání příjmení v souladu s pravidly české mluvnice.⁴⁰

Právní úprava připouští užívání více příjmení za splnění taxativních podmínek uvedených v ust. § 70 odst. 1. zákona o matrikách. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu 1 As 26/2011-55, IMV 24/2011 se taxativní výčet ustanovení § 70 odst. 1 zákona o matrikách vztahuje pouze na případy spojené s matriční událostí nebo matriční skutečností a nevztahuje se na povolení změny příjmení. V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a v reakci na unijní předpisy i judikaturu vzniklo ust. § 70 a, kdy je možné užívat příjmení uznávané podle práva a tradice jiného členského státu EU. V tomto případě je nutné prohlášení občana a doložení dokladů prokazující tvar příjmení. Prohlášení lze učinit pouze jednou, není přípustné jeho zpětvzetí a lze ho přijmout pouze příslušným matričním úřadem.⁴¹

V souvislosti na nový občanský zákoník obsahuje zákon o matrikách ustanovení § 71, kdy se do knihy manželství zapíše i oznámení rozvedeného manžela o přijetí svého dřívějšího příjmení a ustanovení § 71 a, které se zabývá otázkou příjmení osvojení při zrušení osvojení.⁴²

2.3.2. Příjmení podle občanského zákoníku⁴³

Příjmení souvisí s existujícím příjmením matky, popř. otce dítěte. Na základě této skutečnosti je příjmení projevem sounáležitosti a vázanosti na rodiče a má zákonná pravidla. V rámci uzavírání manželství snoubenci vždy zvolí své příjmení, které je blíže upraveno v ustanovení § 660 nového občanského zákoníku. V rámci německého občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch* zkratka *BGB*) příjmení manželů upravuje ustanovení § 1355, ve své 4 knize, věnující se rodinnému právu, hlavy 5, nazvané Obecné účinky manželství. Uvedené ustanovení obsahuje šest odstavců a bylo v posledních desetiletích několikrát změněno. Důvodem několika novelizací byla judikatura Spolkového ústavního soudu

⁴⁰ § 69 b zákona o matrikách.

⁴¹ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 261-162.

⁴² § 842 nového občanského zákoníku.

⁴³ PETROV, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 872-875.

(*Bundesverfassungsgerichts* zkráceně *BVerfG*) a současně nejvyšší německý soud, který v uplynulých letech zpochybnil několik různých individuálních ustanovení § 1355 BGB, zejména proto, že dle něj porušily právo na rovnost mezi muži a ženami, které zaručuje základní zákon neboli Ústava Spolkové republiky Německo. Vzhledem k porušování rovnosti mezi muži a ženami vyplývajících z dřívějšího ust. § 1355 BGB uložil Spolkový ústavní soud zákonodárci povinnost vytvořit nový právní předpis, kterým byl zákon o změně příjmení neboli „*Familienrechtsgesetz*“ a který upravoval změny příjmení. Výsledkem této novelizace je současná a platná ust. § 1355 BGB, podle kterého si mohou manželé společně určit společné jméno.⁴⁴

Podle ustanovení § 860 nového občanského zákoníku se příjmení vztahuje k základnímu rodinnému poměru, kdy u manželů nese dítě příjmení svých rodičů, které jimi bylo určeno při uzavírání manželství. V okamžiku, kdy rodiče dítěte nemají společné příjmení a nečinili dohodu při uzavření manželství zvolí podle ust. § 860 odst. 2 nového občanského zákoníku příjmení jednoho z rodičů. Ustanovení § 860 nového občanského obsahuje podobné znění uvedeného v ustanovení § 38 odst. 1 v zákon. č. 94/ 1963 Sb. zákona o rodině („dále jen „ZOR“), která nyní obsahuje i možnost určení příjmení dítěte u manželů prostřednictvím soudu, kdy se toto ustanovení týká i osobního jména.⁴⁵

V okamžiku kdy rodiče dítěte nejsou manželé a nedomluví se společně na jeho příjmení, učiní tak na základě ustanovení § 861 soud.⁴⁶ Příjmení dítěte u snoubenců či u nesezdaných párů je určeno na základě prohlášení. Toto prohlášení představuje nejčastěji prohlášení o otcovství⁴⁷ a musí ho učinit rodiče dítěte osobně před matričním úřadem či soudem. Společně s řízením o určení otcovství je soudem u nezletilého dítěte vedeno řízení o péči a výživě nezletilého dítěte.⁴⁸ Při neshodě rodičů o příjmení dítěte rozhodne v rámci opatrovnického řízení soud, a to na

⁴⁴ UDOLPHS, J., FITZEK S. *Buch der Namen: Woher sie kommen - Was sie bedeuten*. 4. Auflage. München: C. Bertelsmann, 2005, s. 15-31.

⁴⁵ SVEJKOVSKÝ J. a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné právní úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 203-204.

⁴⁶ Určení jména a příjmení prostřednictvím soudního řízení probíhá na základě vyšetřování, kdy příslušný soud zjišťuje veškeré skutečnosti důležité pro své rozhodnutí. Soud rozhoduje formou rozsudku. Zájem nezletilého dítěte představuje při určení jména a příjmení vždy rozhodující hledisko.

⁴⁷ § 779 odst. 1 a 2 nového občanského zákoníku.

⁴⁸ § 422 ZŘS.

základě ustanovení § 466 ZŘS. Prohlášení učiněné podle ustanovení § 862 odst. 2 nového občanského zákoníku představuje prohlášení učiněné pouze ze strany matky dítěte a manžele matky. V těchto situacích je nutné při určení příjmení formou prohlášení splnění zákonné podmínky, kdy není znám otec. Situaci, kdy není ani jeden z rodičů znám upravuje určení jména a příjmení bez návrhu soud v ustanovení § 864 nového občanského zákoníku, v minulosti tuto situaci řešilo ustanovení § 38 odst. 3 ZOR.⁴⁹

2.4. Zápis jména a příjmení

Zápis jména a příjmení do matriční knihy představuje matriční událost určující vztah k určité matriční události.⁵⁰ Zápis jména a příjmení souvisí zejména s narozením dítěte, ale také s uzavíráním manželství, vznikem registrovaného partnerství nebo úmrtím. Podmínky pro zápis jména a příjmení stanovuje zákon o matrikách. Ustanovení § 62 zákona o matrikách řeší zápis jména do svazku matriční knihy. U zkomolených, zdobněných a domácích jmen nelze učinit zápis do matriční knihy. Konkrétní postup výběru však zákon již negarantuje. Nutnou podmínku tvoří respektování zákonných požadavků. Zápis jména popř. jmen a příjmení v okamžiku narození dítěte je prováděn zpravidla na základě souhlasného prohlášení rodičů. Podle zákona je možné učinit do knihy narození zápis dvou jmen.⁵¹

Současná právní úprava umožňuje zápis dvou jmen u dítěte mající státní příslušnost občana České republiky popř. má-li státní občanství České republiky jeden z rodičů. V souvislosti s rozsudkem Soudního dvora Evropské unie C-148/02 ve věci Carlos Garcia Avello proti Belgickému státu ve věci změny příjmení u nezletilých dětí majících dvojí státní občanství je možné učinit zápis jména, popř. jmen a příjmení, které je odlišné od právního řádu České republiky, kdy je nutné aby byl tento zápis v souladu s právním řádem členského státu Evropské unie. V tomto případě může nastat situace, kdy dítě ani rodiče dítěte nemají státní občanství České republiky a počet jmen do svazku matriční knihy není omezen.⁵²

⁴⁹ SVEJKOVSKÝ J. a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné právní úpravy občanského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 203.

⁵⁰ Blíže kapitola č. 4, oddíl 4.2., pododdíl 4.2.3.

⁵¹ § 18 odst. 2 zákona o matrikách.

⁵² HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 135.

Zápis dvou jmen upravuje zásada obsažena v ust. § 62 odst. 2, podle které je „Fyzická osoba povinna užívat v úředním styku dvě jména, jsou-li zapsána v matriční knize vedené matričním úřadem.“

2.5. Prohlášení o zvolení jména

Jestliže má fyzická osoba v matriční knize zapsáno jedno jméno, může na základě ust. § 62 odst. 3 zákona o matrikách před kterýmkoliv matričním úřadem prohlásit, že bude užívat jména dvě. Náležitosti prohlášení o zvolení jména musí obsahovat identifikaci fyzické osoby, zápis druhého jména do svazku matriční knihy, datum a podpis toho, kdo činí toto prohlášení a přítomné úřední osoby. Součástí prohlášení jsou i přílohy, např. souhlas dítěte staršího 15-ti let. Prohlášení o užívání dvou jmen je možné učinit pouze jednou a nelze vzít zpět.⁵³ Prohlášení o volbě druhého jména upravuje spolu se zákonem o matrikách i zákon č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“).

U zápisu jména do svazku matriční knihy k 31. prosinci 1949⁵⁴ mohlo dojít k zápisu dvou či více jmen do matriční knihy, kdy je nutné postupovat podle ustanovení § 85 a 86 zákona o matrikách. Zákon zde přímo stanoví povinnost užívat v úředním styku jméno uvedené na prvním místě. V případě, že zde není označeno hlavní jméno, lze na základě prohlášení před matričním úřadem určit užívání i druhého jména. Fyzická osoba tak může na základě prohlášení užívat další jméno zapsané do svazku matriční knihy. V obou případech je fyzická osoba povinna užívat jméno popř. jména v úředním styku.⁵⁵

2.6. Užívání české podoby cizojazyčného jména

V případě zápisu jména cizojazyčného původu ve spisovné podobě do matriční knihy lze na základě ustanovení § 63 odst. 1 zákona o matrikách umožnit fyzické osobě užívání tohoto jména v české podobě bez nutnosti předchozího povolení neboť zde postačí pouhý projev vůle oprávněné osoby. Projev vůle státního občana České republiky představuje v tomto případě oznámení skutečnosti o užívání české

⁵³ § 62 odst. 4 zákona o matrikách.

⁵⁴ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 239.

⁵⁵ § 85 a 86 zákona o matrikách.

podoby cizojazyčného jména příslušnému matričnímu úřadu. Uvedené oznámení obsahuje stejné náležitosti jako podání dle ustanovení § 37 správního řádu.

Ve věci zápisu cizojazyčného jména v české podobě lze oznámení učinit pouze jednou a nelze ho vzít zpět. Oznámení je posuzováno matričním úřadem. V pochybnostech o české podobě jména je nutné předložení vyjádření znalce ve formě znaleckého posudku.⁵⁶ Oznámení o užívání české podoby cizojazyčného jména je případě vyhovění⁵⁷ v plném rozsahu založeno do sbírky listin a následně je učiněn záznam do svazku matriční knihy.

2.7. Užívání jména v cizojazyčném tvaru

Z usnesení § 26 zákona o matrikách vyplývá, že je matriční doklad vydáván v českém jazyce a to na základě žádosti fyzické osoby⁵⁸, které se zápis týká. Jméno popř. jména mohou být zapsána ve svazku matriční knihy v jiném než českém jazyce. Fyzická osoba, které se zápis týká tak může vyžadovat zápis podle původního zápisu, aby mohla užívat jméno v cizojazyčné podobě.

2.8. Užívání jména příslušníků národnostní menšiny

V případě občanů České republiky, kteří jsou příslušníky národnostní menšiny a jejichž jméno, popř. jména a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém či jiném jazyce se na základě žádosti uvede jeho jméno popř. jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny⁵⁹. Užívání jména příslušníků národnostních menšin upravuje i ust. čl. 11 odst. 1 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, které zaručují právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny.

2.9. Užívání více příjmení

Zákon o matrikách ve svém ustanovení § 70 vymezuje taxativní způsobem možnosti užívání více příjmení u fyzických osob. Užívání více příjmení zákon o

⁵⁶ § 63 odst. 2 zákona o matrikách.

⁵⁷ V okamžiku, kdy by žadateli nebylo v oznámení vyhověno a žadatel by stále trval na svém oznámení muselo by být vydáno zamítavé rozhodnutí proti kterému je možné podat odvolání. Žadatel má v případě trvajících nespokojenosti s výsledkem odvolání právo využít žalobu ke správnímu soudu podle ust. § 65 a násl. soudního řádu správního.

⁵⁸ Fyzickou osobu zde představují státní příslušníci České republiky, ale i cizinci.

⁵⁹ § 7, zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

matrikách předpokládá u občana, který nabyt podle dříve platných předpisů více příjmení a je oprávněn je užívat. Více příjmení může občan užívat, jestliže při uzavření manželství vyjádřil souhlas, že bude užívat příjmení druhého snoubence, který užívá více příjmení a toto příjmení bude jejich příjmením společným. V případě, že snoubenci při uzavírání manželství prohlásí, že budou nadále užívat své předchozí příjmení, kdy na místě prvním budou uvádět společné příjmení a na místě druhém své dosavadní příjmení⁶⁰. Následně zákon upravuje užívání více příjmení u dítěte, které má příjmení po svých rodičích, kteří disponují oprávněním užívat více příjmení či došlo-li k užívání více příjmení v souvislosti s osvojením.⁶¹

Zákon připouští upuštění od užívání více příjmení na základě prohlášení učiněného za trvání manželství, které musí obsahovat souhlas druhého manžela, přičemž má takovéto prohlášení vliv i na příjmení společných nezletilých dětí.⁶² V souvislosti s novým občanským zákoníkem umožňuje zákon o matrikách při uzavírání manželství občanovi učinit prohlášení, ve kterém si manželé ponechávají svá dosavadní příjmení. Zde zákon připouští možnost pozdějšího prohlášení před matričním úřadem o užívání společného příjmení. K této změně není nutné vydání správního rozhodnutí a zcela postačí prohlášení manželů o dohodě na společném příjmení, přičemž se toto prohlášení dotýká i společného příjmení jejich dětí.⁶³

⁶⁰ Viz § 660 písm. c) nového občanského zákoníku.

⁶¹ Blíže § 835 odst. 2 a § 851 odst. 2 nového občanského zákoníku.

⁶² § 70 odst. 3 zákona o matrikách.

⁶³ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 260.

3. Státní správa na úseku jména a příjmení

3.1. Veřejná správa

Předmětem zájmu správního práva je veřejná správa. Pozitivní definici veřejné správy podle učebnic správního práva nelze formulovat a správní právo vychází spíše z vymezení obecného pojmu správa. Téměř každá učebnice správního práva obsahuje obecnou definici správy, kterou definoval J. Pražák jako „činnost sledující záměrně nějaký cíl nebo činnost nesoucí se za trvalým účelem řídit ty které záležitosti“.⁶⁴ Správu lze tedy chápat jako záměrnou činnost sledující dosažení určitého cíle, kdy u správy veřejné je prvořadý zájem veřejný. Při řízení veřejných záležitostí souvisí veřejná správa s záležitostmi státními, regionálními, obecními a obecně prospěšnými. Podle povahy nositele veřejné moci se veřejná správa rozděluje na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu.⁶⁵ Správa věcí veřejných je vykonávána výhradně ve veřejném zájmu.

Pojem veřejná správa byl v minulosti nahrazován pojmem státní správa, kterou vykonávaly orgány státu. Státní správa je součástí výkonné moci. Státní správa obsahovala veškerou správu věcí veřejných a stát tak představoval jediného nositele veřejné správy. Oblast státní správy byla uskutečňována jménem státu a v jeho zájmu. V současnosti však stát jakožto jediný nositel veřejné správy přestal existovat a pravomoci které vykonával dříve pouze stát jsou částečně delegovány na jiné nositele veřejné správy. Veřejná správa je vyjádřena v rámci formálního pojetí jako instituce označené správními úřady či soudy.⁶⁶ Státní správa vyžaduje respektování určitých principů.

Nositelé veřejné správy jsou při jejich činnosti vázáni ústavními zásadami a právem uvedenými čl.2 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „*Ústava ČR*“) a čl. 2 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „*Listina*“ či „*LZPS*“) podle kterých může být uplatňována státní moc jen

⁶⁴ PRAŽÁK J., *Právo veřejné*. Díl Druhý: právo správní. Část první: Všeobecná část práva správního. Praha: Nakl. Jednoty právnické, 1905, s. 1.

⁶⁵ SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 3. aktualizované a upravené vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 20.

⁶⁶ § 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád a § 4 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

v případech a v mezích stanovených zákonem a to způsobem, který stanoví zákon. Veřejnou správou tak rozumíme z materiálního hlediska určitý druh činnosti nebo z formálního hlediska jako instituci vykonávající veřejnou správu.

3.2. Vnitřní správa

Vnitřní správa je považována za tradiční odvětví veřejné správy. V době Rakouska-Uherska byla vnitřní správa označována za správu policejní, kterou tvořila správa financí, správa justice, vnitřní správa, správa obrany a správu zahraniční.

Oblasti veřejné správy, které nebyly jinak zařaditelné, byla obsažena ve vnitřní správě. Postupně se z vnitřní správy oddělovala specializovaná odvětví státní správy, např. správa dopravy, školství či zemědělství a dále i správa policejní. V současnosti zařazujeme do vnitřní správy zabezpečení osobního stavu obyvatelstva, evidence a sčítání obyvatel, státní občanství, problematiku matrik, cizinecké a azylové právo, právo sdružovací a právo shromažďovací, archivnictví, územní členění státu, státní symboly a ochranu veřejného pořádku. Veškeré oblasti spadající do vnitřní správy jsou obsaženy zákonu č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, konkr. v přehledu působnosti ministerstva vnitra. Problematika jména a příjmení souvisí s problematikou matrik, a proto představuje důležitý specializovaný úsek vnitřní správy.

Oblast vnitřní správy je upravena velkým množstvím právních předpisů, které prochází častými změnami, které tvoří v rámci zabezpečení osobního stavu obyvatelstva např. zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 133/1999 Sb., o evidenci obyvatel, zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. V rámci práva spolkového a práva shromažďovací zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím. V rámci archivnictví zákon č. 97/1994 Sb., o archivnictví či v rámci územního členění státu, státních symbolů či sčítání lidu zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, zákon ČNR

č. 3/1993 Sb., o státních symbolech ČR anebo zákon ČNR č. 68/1990 Sb., o užívání státního znaku, státní vlajky a ostatních státních symbolů v ČR a mnoho dalších právních předpisů. Pro každý úsek vnitřní správy existuje speciální úprava.⁶⁷

⁶⁷ JURNÍKOVÁ, J., SKULOVÁ S., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., SEDLÁČEK S., KADEČKA S., KOLMAN P. a KLIKOVÁ, A. *Správní právo: zvláštní část*. 6. dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 7 – 13.

4. Matrika a vývoj na úseku jména a příjmení

4.1. Historie matrik

Matriky prošly v průběhu historie dlouhým historickým vývojem. Patří mezi jedny z nejstarších evidencí, která byla na počátku vedena katolickou církví. Stát začal do správy matrik zasahovat koncem 18. století. Mezi první právní úpravu můžeme zařadit patent z roku 1776, který obsahoval veřejný zájem na úpravě jména a příjmení. Císařský patent Josefa II. ze dne 20. února 1784 umožňoval vedení matrik a jejich činnost formou právních předpisů vydaných státem nikoli formou církevních předpisů. Císařský patent obsahoval informace o vedení matrik prostřednictvím farních úřadů katolické církve. V roce 1811 se problematikou nabývání jména zabýval všeobecný občanský zákoník a poté se v roce 1826 zabýval změnou jména dekret dvorské kanceláře ze dne 5. června 1826. V období 18. a 19. století tak byly údaje obsažené v matrice využívány státem.

Správou matrik se zabývaly farní úřady katolické církve, později i farní úřady ostatních církví ale i orgány státu. Tyto rakousko-uherské právní předpisy platily až do roku 1950. Od 1. ledna 1950 vstoupily na území České republiky v platnost nové zákony upravující vedení matrik. Zákon číslo 268/1949 Sb., o matrikách společně s Vyhláškou č. 1225/1949 Ú.I.I. podle které se vydávaly veškeré bližší předpisy k zákonu o matrikách stanovil, že matriky nepovedou církev a náboženské společnosti, ale místní národní výbory. Další důležitý právní předpis představoval zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném a též zákon č. 266/1929 Sb. o zatímních změnách v některých občanských věcech právních. Zásadní změny v oblasti historie matrik, jména a příjmení nastaly pak po účinnosti nového zákona č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“), kdy se z všeobšáhle evidence stala evidence základní obsahující údaje o osobním stavu, jménu a příjmení. Změny v oblasti právních předpisů obsahovala i vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 22/1977 Sb., kterou se vydávají bližší předpisy k zákonu o matrikách na základě které se vydávaly bližší předpisy k zákonu o matrikách. Pro řadu novel v českém právním řádu je právní úprava na úseku matrik

nepřehledná, a proto došlo ke spojení právní úpravy matrik s právní úpravou užívání a změny jména a příjmení.⁶⁸

4.2. Matrika, matriční úřad, matriční kniha, matriční doklad

4.2.1. Matrika

Matrika je podle zákona o matrikách chápána jako státní evidence obsahující informace o narození, uzavření manželství nebo registrovaného partnerství a úmrtí fyzických osob na území České republiky spolu s informacemi o narození, uzavření manželství nebo partnerství a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o státní občany České republiky.⁶⁹ V souvislosti s obsahem matriční knihy rozlišujeme matriku narození, matriku manželství, matriku registrovaného partnerství a matriku úmrtí. Vedení státní evidence představuje výkon státní správy. Do matriky jakožto státní evidence se zaznamenávají „*matriční události*“ a „*matriční skutečnosti*“⁷⁰. Matrika se užívá dále i se spojením matriky, jakožto matriční knihy a matriky, jakožto matričního úřadu anebo „*školské matriky*“, jakožto evidence dětí, žáků nebo studentů.⁷¹ Ve své diplomové práci užívám termín „*matrika*“ pouze pro matriku ve smyslu zákona o matrikách.

4.2.2. Matriční úřad

Mezi matriční úřady řadíme podle § 2 zákona o matrikách matriční úřady, obecné úřady s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo vnitra České republiky. Matriční úřad vede matriční knihy a sbírky listin patřících do jeho správního obvodu nebo na území vojenského újezdu. Matriční úřad v Praze, Brně, Ostravě a Plzni vede matriční knihy a sbírky pro městský obvod a městské části, které patří do správního obvodu daného matričního úřadu. U občanů České republiky k jejichž matriční události či změně došlo v cizině vede matriční knihy Úřad městské části Brno-střed neboli „*Zvláštní matrika*“.⁷²

⁶⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

⁶⁹ § 1 zákona o matrikách

⁷⁰ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 18

⁷¹ § 28 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² § 2 a 3 zákona o matrikách.

Prováděcí vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, ve své příloze č. 1 obsahuje seznam matričních úřadů v České republice společně s vymezením správních obvodů.

4.2.3. Matriční kniha

Matriční knihu tvoří kniha narození, kniha manželství, kniha partnerství a kniha úmrtí. Tyto čtyři knihy spolu tvoří svazky matričních tiskopisů. Rozlišujeme celkem 22 matričních tiskopisů.⁷³ Každý svazek obsahuje základní údaje o fyzických osobách. Na úseku jména a příjmení lze do svazku matriční knihy zapsat jakékoliv existující jméno či jméno v jakékoli pravopisné podobě. Do svazku matriční knihy však nelze zapsat jméno zkomolené, zdrobnělé nebo domácké. Překážky při zápisu jména do svazku matriční knihy představuje i okolnost, kdy fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak nebo když se jedná o jméno, které užívá žijící sourozenec a sourozenci mají společné rodiče.⁷⁴ Svazky matričních knih jsou vyznačeny druhem matriční knihy, názvem matričního úřadu, názvem obce, pořadovým číslem svazku a počátečním a konečným datem zápisu. Údaje obsažené ve svazku matriční knihy nejsou zákonem o matrikách ani prováděcí vyhláškou upraveny Matriční tiskopisy jsou předem svázané. Matriční listy obsahují maximálně 300 listů, které jsou řádně očíslovány.⁷⁵

4.2.3.1. Kniha narození

Kniha narození obsahuje podle zákona o matrikách matriční list s údaji o:

- dítěti - týkající se jména či jmen a příjmení, data narození, rodného čísla a pohlaví,
- rodičích – týkající se též jména a příjmení, popřípadě rodného příjmení, data narození, rodného čísla, místa narození, státního občanství a místa jejich trvalého pobytu,
- datum provedení zápisu a podpisu matrikáře,

⁷³ Matriční tiskopisy jsou blíže popsány v § 2 a příloze č. 2 prováděcí vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

⁷⁴ § 62 zákona o matrikách.

⁷⁵ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 27.

- záznamech o vzniku zápisu na základě písemného hlášení o narození, ústního oznámení o narození či oznámení matričního cizozemského dokladu,
- dodatečných záznamech a opravách - týkajících se určení či popření otcovství, osvojení, změny jména či příjmení.⁷⁶

4.2.3.2. *Kniha manželství*

Podle zákona o matrikách se do knihy manželství zapisují informace o:

- manželích – jména, příjmení, rodná příjmení, datum narození, rodná čísla, osobní stav a státní občanství
- datum a místo uzavření manželství
- informace o rodičích manželů,
- dohodu manželů o příjmení,
- svědcích – informace týkající se jmen, příjmení a rodných čísel svědků popř. v případě cizince datum narození a místo narození svědka,
- datum zápisu a podpis matrikáře.⁷⁷

Podle § 21 prováděcí vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., k zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů obsahuje matriční list v knize manželství záznamy a opravy před podpisem, které se týkají údajů prokazující právní způsobilost svatebčanů na základě pravomocného rozhodnutí o povolení uzavřít sňatek.

4.2.3.3. *Kniha registrovaného partnerství*

Kniha registrovaného partnerství obsahuje podle § 20 a zákona o matrikách a § 21 prováděcí vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., k zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů maticní listy týkající se:

⁷⁶ § 14 -19 zákona o matrikách.

⁷⁷ § 20 tamtéž.

- partnerů uzavírající registrované partnerství – údaje o jménu a příjmení, rodném příjmení, data a místa narození, osobního stavu a státního příslušenství partnerů,
- datum a místo uzavření partnerství,
- informace o rodičích partnerů,
- zápisy a opravy před podpisem – obsahují prohlášení o vstupu do partnerství,
- datum podpisu a podpis matrikáře,
- dodatečné záznamy a opravy – obsahující údaje o rozhodnutí o ukončení partnerství nebo změně jména či příjmení.

4.2.3.4. *Kniha úmrtí*

Matriční list knihy úmrtí obsahuje podle zákona o matrikách a prováděcí vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., k zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů údaje týkající se:

- data a místa úmrtí
- zemřelého – jméno a příjmení, popř. rodné příjmení, datum a místo narození, rodné číslo, osobní stav, pohlaví, státní občanství a trvalý pobyt,
- informací o žijícím manželovi/partnerovi,
- datum a podpis matrikáře.⁷⁸

4.2.4. **Matriční doklad**

Matriční doklad vydává na základě ustanovení § 10 odst. 1 zákona o matrikách místně příslušný matriční úřad v jehož správním obvodu došlo k matriční události a zapsání do matriční knihy.⁷⁹ Matriční doklad obsahuje citlivé údaje o fyzické osobě a má formu rodného listu, oddacího listu či dokladu o partnerství a úmrtní list. Veškeré matriční doklady, sbírky listin a matriční knihy jsou dle zákona veřejnými listinami. Veřejnou listinou je podle ustanovení § 81 zákona o matrikách

⁷⁸ § 21 zákona o matrikách a § 22 a 23 prováděcí vyhlášky k zákonu o matrikách.

⁷⁹ Místně příslušný úřad je určen místem, kde matriční události došlo, přičemž vycházíme z předpokladu, že k matriční události došlo na území České republiky.

listina, která byla vydána orgánem veřejné správy, který představuje příslušný správní orgán, dále matriční doklad osvědčující matriční skutečnost a označující za veřejnou listinu. Prvopis matričního dokladu se podle vyhlášky Ministerstva vnitra ČR č. 270/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách na základě ustanovení § 24 odst. 4 písm. a) a b) předá oprávněné osobě na základě předložení průkazu totožnosti popř. je uvedený matriční doklad oprávněné osobě zaslán prostřednictvím pošty do vlastních rukou.

5. Právní úprava na úseku jména a příjmení

Jménu a příjmení je poskytována jakožto základním identifikačním znakům fyzické osoby zvýšená ochrana zakotvena v následujících právních předpisech. Současnou právní úpravu týkající se jména a příjmení tvoří zásada, kdy má občan právo, ale i povinnost užívat v úředním styku takové jméno a příjmení, které je uvedeno v matričním dokladu.

5.1. Právní úprava v České republice

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších ústavních zákonů tvoří společně s Usnesením České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ústavní základ právní úpravy na úseku jména a příjmení. Listina ve svém článku 10 zaručuje každému ochranu jeho jména a zabraňuje neoprávněnému zásahu do soukromého a rodinného života.⁸⁰

Právní úprava jména a příjmení je obsažena i v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána. Právo na jméno a povinnost okamžité registrace dítěte po jeho narození je zakotveno v čl. 24 odst. 2 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (dále jen „Mezinárodní pakt o občanských a politických právech“).

Právo dítěte na okamžitou registraci ihned po narození, právo na jméno a státní příslušnost obsahuje i sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ve svém článku 7 odst. 1. Tímto sdělením byla na území České a Slovenské Federativní Republiky vyhlášena a ratifikována Úmluva o právech dítěte přijatá v New Yorku dne 20. listopadu 1989, která vstoupila na území České a Slovenské Federativní Republiky v platnost dne 6. února 1991 prostřednictvím svého článku 49 odst. 2. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících publikovaná

⁸⁰ Čl. 10 odst. 1 a 2 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

pod sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., právo na jméno výslovně neupravuje, avšak podle článku 8 je zajištěno právo na respektování rodinného a soukromého života.

Zákon o matrikách představuje veřejnoprávní úpravu stanovující pravidla pro určení, užívání a změnu jména a příjmení a tvoří právní předpis veřejného práva řešící problematiku registrů. Zákon o matrikách provádí vyhláška Ministerstva vnitra ČR č. 207/2001 Sb., která upravuje podrobnosti o technickém způsobu vedení matričních knih (obecné podmínky pro vedení sbírky listin, postup při zapisování do matričních knih, vydávání matričního dokladu a osvědčení, postup při užívání a uvádění příjmení) a obsahuje vzory matričních tiskopisů.

Zákon o matrikách vychází ze zákona o rodině, který vytváří soukromoprávní úpravu na úseku jména a příjmení a který upravoval určení jména a příjmení dítěte, určení příjmení v souvislosti životních situacích. Zákon o rodině se tedy zabýval otázkami týkajícími se užívání příjmení po uzavření manželství. Zákon o rodině byl od 1.1.2014 zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník. Nový občanský zákoník obsahuje ve své obecné části, hlavy II, oddíl 5, v ustanovení § 77-78 úpravu jména a příjmení, kde vymezuje pojem jméno člověka a ochranu před neoprávněnými zásahy do jména a příjmení. Nový občanský zákoník stanoví, že každá fyzická osoba má právo na ochranu svého jména, občanské cti a užívání svého jména v právním styku.⁸¹ Celá oblast rodinného práva je pak začleněna do druhé části nového občanského zákoníku v ustanoveních § 655 - § 975.

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o registrovaném partnerství“) se zabývá registrovaným partnerstvím a oblastí jména a příjmení spolu s prováděcí vyhláškou č. 300/2006 Sb., kterou se provádí zákon o registrovaném partnerství, ve znění vyhlášky č. 389/2007.

Mezi právní normy týkající se právní úpravy na úseku jména a příjmení patří i zákon č. 61/1918 Sb., jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly. Tímto zákonem byly

⁸¹ § 77 nový občanský zákoník.

dne 10. prosince 1918 zrušeny šlechtické tituly a řády. Zákon byl přijat Národním shromážděním, který nabył účinnosti dne 18. prosince 1918 a patřil tak mezi první právní normy Československa. Cílem zákonodárců v této době bylo vytvoření Československa založeného na demokratických základech a tím v rámci republiky došlo ke zrušení šlechtických výsad. Uvedený zákon však neobsahoval žádné postihy a byl v minulosti soustavně porušován. Zákonem č. 243/1920 Sb., kterým se mění zákon o zrušení šlechtictví, řádů a titulů obsahoval ve svém ustanovení § 6 sankce za úmyslné použití a veřejné užívání šlechtických titulů. V roce 1936 došlo ke změně původního znění zákona č. 61/1918 Sb., jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly ve znění zákona č. 268/1936 Sb, o řádech a titulech, a to prostřednictvím vládního nařízení č. 220/1939 Sb., kdy tak došlo i k zákazu užívání erbů. V době protektorátu však byla platnost titulů opět obnovena a po druhé světové válce začal platit opět původní zákon o zrušení šlechtictví, řádů a titulů bez zavedení sankcí. Zákon č. 61/1918 Sb., jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly tak představoval nedokonalý zákon, bez sankce tzv. *lex imperfecta*. Právní normou upravující problematiku šlechtictví bez sankce se v souvislosti s právem Evropské unie zabýval i Soudní dvůr Evropské unie, kdy ve svém rozhodnutí připouští zákaz šlechtických titulů.⁸²

V rámci veřejného práva představuje právní úpravu ochrany jména, příjmení a jiných osobních údajů o fyzické osobě zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který v souladu s právem Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, zabezpečuje zpracovávání, shromažďování, uchovávání a poskytování osobních údajů prováděné orgány státu, orgány územních samosprávných celků a jinými orgány výkonné moci, ale i fyzickými osobami a právníckými osobami.

Podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“) je upraven informační systém evidence obyvatel. Ve veřejné správě tvoří evidence obyvatel základní informační systém, poskytující údaje o

⁸² Blíže kapitola č. 7, oddíl 7.3.

obyvatelích České republiky, ale i cizincích s povoleným pobytem na území České republiky a cizincích, kterým byla na území České republiky udělena ochrana v mezinárodní formě azylu nebo doplňkové ochrany. Informační systém evidence obyvatel zpracovává, shromažďuje a poskytuje osobní údaje oprávněným uživatelům a navazuje na další informační systémy vnitřní správy. Údaje získané z informačních systémů jsou využívány při výkonu státní správy na úseku matrik přičemž jsou matriky též jedním z informačních systémů pro jiné informační systémy. Identifikační znaky fyzické osoby obsahují i základní registry, jejichž problematiku upravuje zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů.

S právní úpravou jména a příjmení souvisí změna jména a příjmení, které lze dosáhnout na základě rozhodnutí v návaznosti na žádost o změnu jména nebo příjmení učiněné osobou žádající o změnu nebo jejími zákonnými zástupci. V těchto případech dochází k použití zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). V souvislosti se změnou jména a příjmení se dále použije zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správních poplatcích“), v němž jsou obsaženy poplatky a jejich výše v případě podání žádosti o změnu jména nebo příjmení.

V rámci přestupkového zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“) se přestupky na úseku matrik, jména a příjmení zabývá § 42 písmeno c, kde jsou popsány skutkové podstaty přestupků včetně stanovení výše pokuty, kterou je možno uložit za určitý přestupek.

5.2. Právní úprava ve Spolkové republice Německa

Ve Spolkové republice Německo má každý občan právo na jméno. Toto právo je každému přiznáno od narození. Přičemž jméno, které vybrali rodiče dítěte zůstane zpravidla stejné po celý život. Právo na jméno zaniká teprve až v okamžiku smrti fyzické osoby. Právní úpravě jména a příjmení se věnuje institut práva na jméno neboli „*Namensrecht*“. Nabývání, pozbývání či změna jména či příjmení je částečně řešena v rámci rodinného práva a částečně v oblasti veřejného práva.

V Německu je tedy možné omezení změn jména a příjmení. Ke změně příjmení fyzické osoby dochází nejčastěji skrze uzavření manželství či rozvod.

Ústava Spolkové republiky Německo je základním zákonem, který platí ve všech německých spolkových zemích. Ústava spolkové republiky Německo neboli *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland* označován někdy pouze jako „GG“ či „GrundG“ ze dne 23. května 1949 byla naposledy změněna dne 13. července 2017 článkem 1 občanského zákoníku.⁸³ Ústava spolkové republiky Německo upravuje ve své podstatě základní práva, která představují svojí povahou veřejná práva, jimiž jsou všechny složky státní moci vázány. Právo na jméno jako takové ve svých člancích německá ústava výslovně neupravuje, avšak článek 6 obsahuje práva týkající se manželství, rodiny a dětí. Právo na jméno jako osobnostní právo je v německé právní úpravě upraveno zvlášť od ostatních osobnostních práv.

Weimarská říšská ústava neboli Weimarer Reichsverfassung nazývaná oficiálně jako Die Weimarer Verfassung des Deutschen Reichs zkratka „WRV“ ze dne 11. srpna 1919 určila jako součást osobního jména a příjmení šlechtické predikáty. Uvedená právní situace vychází z čl. 109 odst. 3 WRV, kdy šlechtické tituly tvoří veřejné výsady nebo výhody zrození či postavení, které mají být uchovány ale nelze je nově udělovat. Šlechtické přídomky tak tvoří neoddělitelnou součást jména a nesmí být dále propůjčovány. V současnosti jsou šlechtické přídomky ve Spolkové republice součástí osobního jména a jejich získávání se neřídí právem šlechty, ale právními předpisy pro získání „normálního“ příjmení pro každého. Šlechtický přídomek je tak v Německu součástí osobního jména fyzické osoby, které se uvádí za křestním jménem resp. před příjmením.

Spolková republika Německo je též signatářem řady lidskoprávních mezinárodních smluv a úmluv. Dovolím si tedy zmínit pouze mezinárodní úpravy, které jsem již zmiňovala ve shora uvedené kapitole právní úpravy České republiky a to čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte („*Kinderrechtskonvention*“) obsahující právo dítěte na jméno a následně právo na okamžitou registraci jména a příjmení, kterou upravuje čl. 24 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických

⁸³ § 2047 Bürgerliches Gezetzbuch zkráceně BGB neboli též SwD das Zivilgesetzbuch.

právech („Zivilpakt“). I v rámci právní úpravy Spolkové republiky Německa rozlišujeme na úseku jména a příjmení veřejnoprávní a soukromoprávní předpisy.

Registrace jména a příjmení je ve Spolkové republice Německo realizována prostřednictvím matrik na základě zákona matrikách zvaném „*Personenstandsgesetz*“ zkráceně „*PStG*“. Toto právo je ve Spolkové republice Německo poté realizováno na základě ustanovení § 21.⁸⁴ Narození dítěte musí být matričnímu úředníkovi podle ustanovení § 16 PStG ohlášeno do jednoho týdne. Ohlašovací povinnost mají dle ustanovení § 20 PStG mají u porodů zaměstnanci nemocnic či porodnic a jiných veřejných zařízeních. Porušení ohlašovací povinnosti ve věci registrace jména a příjmení po narození dítěte může být podle zákona o matrikách potrestáno pokutou. Zákon o matrikách Spolkové republiky Německa upravuje oznamování matričních událostí a věnuje se vedení matrik.⁸⁵

Právní předpis zabývající se jménem fyzické osoby resp. právem na jméno tvoří především občanský zákoník. Před platností občanského zákoníku platil i na území Německa zákon o rodině (*Famliennamensrechtsgesetz* neboli *FamNamRG*) a zákon o reformě práv dítěte (*Kinderschaftsrecht* či zkráceně *KindRG*), který obsahoval vztah rodinného práva mezi dětmi a rodiči. Německý občanský zákoník tak nově uspořádal právní úpravu na úseku v oblasti práva na jméno. Německý občanský zákoník, ze dne 18. srpna 1896 a účinný od 1. ledna 1990 představuje základní právní předpis německého občanského práva, který ovlivnil mnoho zemí.

Uvozovací zákon k občanskému zákoníku, německy *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* zkráceně *EGBGB* ve svém čl. 10 spolu s občanským zákoníkem nazývaném *Bürgerliches Gesetzbuch* či *GBG* obsahuje právní rámeček v oblasti jména a příjmení. Ve své všeobecné části, kniha 1, hlava I, oddíl I, nazvané fyzické osoby, spotřebitele, podnikatel obsahuje ve svém ust. § 12 právo na ochranu svého jména před neoprávněnými zásahy podle kterého má fyzická osoba právo

⁸⁴ Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz sowie des Bundesamts für Justiz. *Personenstandsgesetz (PStG)*. [online]. [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/pstg/_21.html.

⁸⁵ Bundesministeriums des Innern, für Bau und Heimat: *Rechtsbereiche. Personenstandsrecht* [online]. 2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.personenstandsrecht.de/Webs/PERS/DE/rechtsbereiche/personenstandsrecht/personenstandsrecht-node.htm>.

domáhat se při neoprávněném zneužití svého jména či porušení práva na jméno upuštění od takového jednání. Čtvrtá kniha německého občanského zákoníku se věnuje rodinnému právu.

Na území Německa došlo k prvnímu právně uznanému vzniku registrovaného partnerství mezi partnery stejného pohlaví a to prostřednictvím zákona o registrovaném partnerství (Lebenspartnerschaftsgesetz zkráceně LPartG), který vstoupil v platnost dne 1. srpna 2001. Zákon tak umožnil partnerům orientovaných na stejné pohlaví, kteří nemohou uzavřít manželství ve smyslu čl. 6 německé ústavy mohli alespoň tímto způsobem mít právně uznaný vztah. Podle ust. § 1 LPartG tvoří dvě osoby stejného pohlaví registrované partnerství v okamžiku kdy navzájem osobně prohlašují, že spolu chtějí žít celý život. Zákon o registrovaném partnerství přitom obsahuje mnoho odkazů na právní ustanovení občanského zákoníku.

V souvislosti s rozdělení přirozeného pohlaví na mužská a ženská jména souvisí s právní úpravou i zákon o transsexuálech (Transsexuellengesetz neboli TSG) ze dne 10. září 1980, který upravuje změny jména z transsexuálních důvodů, kdy jedinec má pocit, že patří k opačnému pohlaví a jeho původní jméno nemůže dále užívat. Dne 14. prosince 2018 schválila Spolková republika Německa zákon uznávající třetí pohlaví nazývaný jako „inter“. Zákon o třetím pohlaví byl německou vládou připraven na pokyn Německého ústavního soudu, podle kterého uvádění pohlaví porušuje osobnostní práva.⁸⁶

U právní úpravy jména a příjmení cizinců se použije vždy právo členského státu, jehož je cizinec státním příslušníkem podle zákona o změně jména a příjmení. Společně s občanským zákoníkem je ve Spolkové republice Německa problematika jména a příjmení upravena v zákoně o změně jména nazvaném Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornamen neboli Namensänderungsgesetz neboli NamÄndG ze dne 5. ledna 1938. Zákon obsahuje především pravidla týkající se ochrany jména před neoprávněným použitím na základě skutečnosti, že je jméno považováno za právo absolutní a představuje tak u fyzických osob právo na ochranu

⁸⁶ Politik: Bundestag beschließt Option zu drittem Geschlecht. *SPIEGEL ONLINE* [online]. 2018 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/drittes-geschlecht-bundestag-beschliesst-divers-als-option-im-geburtenregister-a-1243669.html>.

osobnostních práv a jejich ochranu. Pro změnu jména a příjmení je nutné aby byl uveden důležitý důvod. Volbu nového křestního jména pak upravuje od roku 1980 všeobecný správní předpis k zákonu o změně příjmení a jména (NamÄndVwV). Zákon o změně jména představuje ve Spolkové republice Německo na úseku jména a příjmení důležitý právní předpis. Změnu jmen upravuje i zákon o vysídlených osobách ve svém ust. § 94 odst. 1, první věty č. 3 (Bundesvertriebenengesetz zkráceně BVFG). NamÄndVwV tak reguluje změnu jména osob, která se použijí při neexistenci odpovídajícího ustanovení občanského zákoníku.

Jméno popř. jména a příjmení představují osobní údaje o fyzické osobě které jsou podle evropského práva a spolkového zákona o ochraně osobních údajů (Bundesdatenschutzgesetz zkráceně BDSG) chráněny. Osobní informace jsou tedy hodny zvláštní ochrany a jejich ukládání a zpracování je povoleno pouze se souhlasem dotyčné osoby. Každý německý občan má ohlašovací povinnost při narození dítěte ale i při stěhování či ubytování. Právní základ systému podávání zpráv tak představuje spolkový zákon o evidenci obyvatel neboli Bundesmeldegesetz zkráceně „BMG“ ze dne 5. května 2013. Zákon o zákonodárství obsahuje i předpisy na ochranu údajů. Osobní údaje uložené v rejstřících mohou být použity pouze v souladu se zákonem o zákonodárství nebo jinými právními předpisy.

Při neoprávněném zásahu, poškození dobrého jména či přestupku na úseku jména poskytuje německý občanský zákoník ochranu jména ve prospěch poškozeného, právní ochranu poskytuje i trestní zákoník (Strafgesetzbuch). Zákon o správních deliktech (Gesetz über Ordnungswidrigkeit zkráceně OWiG) ve svém ustanovení § 11 obsahuje veřejnoprávní povinnost vedení jména v právním stavu. Podle tohoto ustanovení musí každá osoba poskytnout příslušným orgánům správné údaje o jménu a příjmení pro účely jeho identifikace a proto každý, kdo úmyslně poruší tento zákonný řád, jedná v rozporu s právním předpisem a může být potrestán pokutou (Geldbuße).

6. Změna jména či příjmení

Ke změně jména⁸⁷ či příjmení dochází v průběhu života každého jedince. Vždy se jedná o vážný zásah do osobnostních práv fyzické osoby, a to proto, že právo na jméno a příjmení představuje status fyzické osoby. Ke změně jména či příjmení je možné dojít na základě zákona vždy ve výjimečných případech.

Podle rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. listopadu 2013, čj. 30 A 128/2011-44 náleží určení jména a příjmení společně se změnou jména a příjmení do pravomoci jednotlivých členských států, kdy je nutné dodržovat právo EU a nelze podle vnitrostátního práva členského státu odmítnout uznání změny jména či příjmení, ke které došlo v jiném členském státě neboť tímto by mohlo dojít ke vzniku překážky volného pohybu v rámci EU.⁸⁸

V případě, že nastane situace vyžadující změnu jména či příjmení je nutné aby byla fyzickou osobou podána žádost neboť lze tuto změnu učinit pouze na základě žádosti. Jestliže by se změna jména či příjmení týkala nezletilých osob, žádost podají zákonní zástupci nezletilých osob, jimiž jsou rodiče. Ve věci žádosti o změnu jména či příjmení nezletilé osoby je nutná dohoda obou zákonných zástupců. V okamžiku, kdy by při podání žádosti o změnu jména či příjmení chyběl souhlas obou zákonných zástupců postupovalo by se podle zákona o rodině, podle kterého by namísto zákonných zástupců rozhodoval soud formou rozhodnutí soudu.⁸⁹ V tomto případě probíhá správní řízení o povolení změny příjmení a není možné se řídit ustanovením § 87 zákona o matrikách.

I ve Spolkové republice Německa dochází u změny jména a příjmení formou správního aktu prostřednictvím správního orgánu. Tento správní akt je vždy podán na žádost a nelze ho učinit proti vůli fyzické osobě, které se týká.

Zákon o matrikách ve svém třetím dílu věnovaném změně jména a příjmení hlavy II postupuje podle správního řádu. Řízení o povolení změny jména či

⁸⁷ Změnu jména ve Spolkové republice je možné též na zákoně vysídlených osobám, německy Bundesvertriebenengesetz neboli BVFG.

⁸⁸ Viz. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28.11.2013, čj. 30 A 128/2011-44, který je publikován ve Sbírce rozhodnutí NSS, ročník 5, 2014, č. 3029.

⁸⁹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 278.

příjmení je zahajováno pouze na návrh účastníka řízení, kterým jsou vždy podle ustanovení § 27 správního řádu navrhovatel nebo zákonní zmocněnci. Den doručení žádosti o změnu jména či příjmení příslušnému matričnímu úřadu je dnem zahájení správního řízení ve věci změny jména či příjmení.⁹⁰ Ke změně jména či příjmení může dojít v rámci určitých životních situací, kterými jsou např. uzavření manželství, uzavření registrovaného partnerství rozvod manželství nebo osvojení.

6.1. Změna jména a příjmení podle zákona o matrikách

Podle zákona o matrikách lze provést změnu jména či příjmení i v jiných případech, než je jejich změna v rámci životních situací. Tyto možné změny jsou obsaženy v ustanovení §§ 72 až 79.

6.1.1. Změna jména

U změny jména zákon o matrikách vymezuje negativně případy, ve kterých není změna jména na žádost fyzické osoby povolena. Jedná se o případy, kdy fyzická osoba mužského pohlaví žádá o změnu na jméno ženské nebo kdy fyzická osoba ženského pohlaví žádá o změnu na jméno mužské.⁹¹ Negativní vymezení změny jména se týká i změny jména na jméno zkomolené, zdrobnělé nebo domácké či se jedná o změnu na jméno, které má žijící sourozenec společných rodičů. Nastanou-li pochybnosti o správné podobě jména, je povinností žadatele předložit s žádostí i doklad znalce.

Při osvojení dítěte mají osvojitelé podle ustanovení § 64 zákona o matrikách právo zvolit osvojení souhlasným prohlášením před matričním úřadem jiné jméno, popř. jména, než ty, která má zapsána v matriční knize.⁹² Zákonodárce v ust. 64 pamatuje i na případy, kdy je osvojitelem pouze jeden z manželů, který není biologickým rodičem dítěte či se jedná o osvojení osamělou fyzickou osobou. Dojde-li podle ustanovení § 65 k zániku či zrušení osvojení, nemá tato matriční skutečnost vliv na jméno, popř. jména která byla zvolena na základě ust. § 64.

⁹⁰ HENYCH, V. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 268.

⁹¹ § 72 odst. 3 zákona o matrikách.

⁹² Viz. § 64 tamtéž.

Obsah prohlášení o zvolení jména, popř. jmen definuje blíže ustanovení § 67 zákona o matrikách.

6.1.2. Změna příjmení

Důvody pro které lze povolit změnu příjmení vymezuje zákon o matrikách pozitivně. Změna příjmení je přípustná v okamžiku, jedná-li se o příjmení hanlivé, směšné či je-li pro to vážný důvod.⁹³ Novela zákona o matrikách řeší otázky změny a příjmení související se změnou pohlaví fyzické osoby ve svém ustanovení § 72 odst. 5, kdy je povolena změna jména či příjmení na základě žádosti fyzické osoby společně s potvrzením poskytovatele zdravotních služeb o ukončení léčby pro změnu pohlaví. V případě, kdy došlo ke změně pohlaví fyzické osoby a osoba která změnou prošla nepodá žádost o povolení změny jména a příjmení stanoví tak matriční úřad.⁹⁴

Změna jména nebo příjmení musí být podle ust. § 72 odst. 4 zákona o matrikách v souladu s potřebami a zájmy nezletilého. Zájem nezletilého je dále posuzován např. v Deklaraci práv dítěte⁹⁵ nebo v Úmluvě o právech dítěte, podle které *„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dění, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnyými orgány.“*⁹⁶ Ke změně příjmení u nezletilého dítěte dochází často prostřednictvím osvojení, kdy vazba k původní rodině osvojením zaniká⁹⁷. Při osvojení mají osvojitelé i právo na změnu jména nezletilého dítěte a do 6 měsíců od právní moci rozsudku o osvojení, nejpozději však do dosažení zletilosti osvojence.⁹⁸ Ustanovení § 72 odst. 6 se věnuje změnám jména nebo příjmení u fyzických osob, které nejsou občanem České republiky. Zde zákon výslovně stanoví kdy je možné povolit změnu jména a nebo příjmení fyzické osoby.⁹⁹

⁹³ § 72 odst. 2 zákona o matrikách.

⁹⁴ V těchto případech je nutno vycházet ze základních zásad činnosti správních orgánů, které jsou stanoveny v ust. § 2-8 správního řádu.

⁹⁵ Zásada č. 2 stanovuje, že dítě požívá zvláštní ochrany a zájmu dítěte jsou poskytovány příležitosti i prostředky k fyzickému, duševnímu, morálnímu, duchovnímu a sociálnímu rozvoji v podmínkách svobody a důstojnosti.

⁹⁶ Čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.

⁹⁷ § 835 odst. 1 občanského zákoníku.

⁹⁸ § 64 odst. 1 zákona o matrikách.

⁹⁹ Nutnost přihlášení žadatele k trvalého pobytu na území České republiky. Při nesplnění této podmínky by byla žádost posuzována podle § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu.

Změny příjmení fyzických osob žijících v manželství upravuje ustanovení § 73 podle kterého je pro změnu příjmení nutný souhlas obou manželů. Nesouhlas se změnou příjmení jednoho z manželů nelze nahradit rozhodnutím soudu jako je tomu u nesouhlasu se změnou příjmení dítěte. Změna příjmení jednoho z manželů má vliv na změnu příjmení druhého manžela. V případě změny příjmení manželů má tato změna vliv i na příjmení nezletilého dítěte. V případě, kdy dojde ke změně příjmení u jednoho z rodičů nezletilého dítěte, jehož rodiče v době určení příjmení dítěte nebyli manželé a měli dosud různá příjmení má tato změna vliv na změnu jména u nezletilého dítěte. Změna společného příjmení je možná pouze v případech, kdy jeden z manželů užívá a uvádí předchozí příjmení.¹⁰⁰ Změny rodného příjmení uvedených v ust. § 73 a související s osobním stavem fyzických osob představují podle JUDr. Henycha nejjednodušší a zpravidla bezproblémový výklad.¹⁰¹

Následující ustanovení zákona o matrikách v ustanovení § 74-77 souvisí s věcnou a místní příslušností správních orgánů, která na základě ustanovení § 10-11 správního řádu rozhoduje ve věcech povolení změny jména a příjmení. Žádost o povolení změny jména nebo příjmení obsahuje náležitosti, které jsou přesně uvedené v ust. § 75. Následující ust. § 76 poté stanoví jaké doklady je nutné k žádosti o změnu jména a příjmení předložit vždy¹⁰² a doklady, které se předkládají pouze v určitých případech¹⁰³. Děti starší patnácti let musí se změnou svého příjmení vyslovit souhlas.¹⁰⁴ Souhlas u žádosti o povolení změny jména nebo příjmení tak představuje podmínku pro provedení této změny. Případy změny jména a příjmení u manželství s cizincem upravuje ust. § 77. Ustanovení § 78 a § 79 souvisí s rozhodnutími cizích států týkající se změny jména nebo příjmení. Podle ustanovení § 79, které souvisí s novou právní úpravou Česká republika uzná rozhodnutí o změně jména nebo příjmení vydané cizím státem a toto rozhodnutí je

¹⁰⁰ § 73 zákona o matrikách.

¹⁰¹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. s. 273.

¹⁰² K žádosti o povolení změny jména nebo příjmení musí vždy předložen rodný list žadatele, oddací list či doklad potvrzující uzavření partnerství, dále musí být vždy předložen doklad o místu trvalého pobytu na území ČR spolu s dokladem o státním občanství ČR.

¹⁰³ Mezi doklady, které je nutné předložit k žádosti o změnu jména a příjmení pouze v určitých případech řadíme pravomocný rozsudek soudu týkající se rozvodu manželství nebo zániku partnerství, ale i úmrtní list u ovdovělých osob.

¹⁰⁴ § 76 odst. 1 písm. 1 g) tamtéž.

uznáno za platné i na území České republiky, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

6.2. Změna jména a příjmení podle občanského zákoníku

Nový občanský zákoník se ve svém ustanovení § 661 odst. 2 věnuje změně příjmení manželů v době trvání manželství ke které dochází na základě společného prohlášení manželů. V tomto okamžiku dochází u změny příjmení manželů ke změně příjmení jejich nezletilých dětí.¹⁰⁵ Ke změně příjmení dochází ze zákona v následujících situacích, které podle občanského zákoníku souvisí s osvojením nezletilého dítěte¹⁰⁶, v případě, kdy je známo pouze jméno a příjmení jednoho rodiče¹⁰⁷, při určení otcovství¹⁰⁸, ale i při úspěšném popření otcovství¹⁰⁹, u rodičů jež nejsou manželé¹¹⁰, a kteří později uzavřeli manželství¹¹¹ nebo na základě souhlasného prohlášení rodičů či na základě souhlasu nezletilého.¹¹² K dalším změnám jména a příjmení dochází podle ust. § 785 i při popření otcovství na základě rozhodnutím matričního úřadu¹¹³ či rozhodnutím soudu¹¹⁴. Nový občanský zákoník nepřipouští změnu příjmení dítěte po rozvodu.

Ustanovení § 863 se věnuje změně příjmení podle předchozího ust. § 862, kdy v okamžiku kdy má dítě příjmení jednoho z rodičů na základě dohody podle ust. § 861 odst. 1 a rodiče později uzavřou manželství s prohlášením o společném příjmení manželů a ke které je nutné vyjádření dítěte. Změna jména a příjmení vyžaduje u osoby starší patnácti let její souhlas. U změny příjmení může dojít k neshodě rodičů týkající se změny příjmení dítěte. V tomto případě dojde k situaci, kdy se změnou příjmení nesouhlasí jeden z rodičů. Nesouhlas se změnou příjmení jednoho z rodičů je poté nahrazen soudním rozhodnutím ve formě rozsudku, kdy dojde k nahrazení uvedeného nesouhlasu souhlasem soudu.

¹⁰⁵ PETROV J., VÝTISK M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. 1 vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 697.

¹⁰⁶ § 835 -842 občanského zákoníku.

¹⁰⁷ § 861 tamtéž.

¹⁰⁸ § 783 tamtéž.

¹⁰⁹ § 785 tamtéž.

¹¹⁰ § 862 odst. 2 tamtéž.

¹¹¹ § 862 odst. 1 tamtéž.

¹¹² § 863 tamtéž.

¹¹³ Viz kapitola č. 5.

¹¹⁴ § 864 tamtéž.

Souhlas dítěte staršího patnácti let se změnou příjmení má podle komentáře k občanskému zákoníku povahu speciálního ustanovení. Z ustanovení § 862 odst. 2 vyplývá, že je vždy nutný souhlas dítěte se změnou příjmení, kdy bez udělení souhlasu dítěte nelze učinit změnu jeho příjmení. Změna jména či příjmení na základě žádosti rodičů u zletilého dítěte není možná.

Právní úprava současného občanského zákoníku neobsahuje ve svém ust. § 862 ustanovení, které by odpovídalo ust. § 38 odst. 2 zákona o rodině zabývající se příjmením dítěte rodičů, kteří mají různá příjmení. V tomto případě příjmení určené prvorozenému dítěti na základě dohody rodičů bylo přiděleno stejné příjmení i dalším dětem týchž rodičů.¹¹⁵

¹¹⁵ PETROV J., VÝTISK M., BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. Komentář. 1 vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 874.

7. Soudní rozhodnutí ve věci změny jména a příjmení

7.1. Rozsudek Soudního dvora Evropské unie C-148/02 ve věci Carlos Garcia Avello proti Belgickému státu¹¹⁶

7.1.1. Právní rámec rozsudku

Právní rámec rozsudku tvoří v rámci Společenství především Smlouva o založení Evropského společenství (dále jen „ES“) a její články 12, 17 a 18. V rámci vnitrostátní právní úpravy a praxe tvoří právní rámec rozsudku článek 3 pododstavec 3 belgického občanského zákoníku a článek 335 belgického občanského zákoníku věnující se účinkům rodičovství v kapitole V, nazvané „Účinky rodičovství“ a oddílu VII „O rodičovství“. Úpravu jména a příjmení obsahuje dále zákon o příjmeních a jménech ze dne 15. května 1987 ve své kapitole II. nazvané „Změna příjmení a jména“ článek 2 a 3, které stanoví možnost povolení změny jména ministrem spravedlnosti.

7.1.2. Uvedení předběžné otázky a popis sporu v původním řízení

Rozsudek se zabývá předběžnou otázkou týkající se výkladu občanství Unie, předávání příjmení dětí státních příslušníků členských států a dvojím státním občanstvím, a to konkrétně v článku 17 a 18 ES. Článek 17 ES zavádí občanství Unie, kdy: *„Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie doplňuje státní příslušnost členského státu, ale nenahrazuje ji.“* Článek 18 ES uvádí právo každého občana Unie na svobodný pohyb na území členských států Unie.

Carlos Garcia Avello je španělský státní příslušník, který uzavřel manželství s Isabellou Weber, belgickou státní příslušnicí. Společně se svými dětmi, dcerou Esmeraldou a synem Diegem žili v Belgii. Děti C. G. Avello a I. Weber mají dvojí státní občanství, a to španělské po otci a belgické po matce. V belgickém rodném listě je příjmení obou dětí zapsáno příjmením jejich otce „Garcia Avello“. Rodiče dětí jako jejich zákonní zástupci požádali o změnu příjmení jejich dětí.

¹¹⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. října 2003 ve věci C-148/02, *Carlos Garcia Avello proti Belgickému státu*, (získáno 1. listopadu 2018 z právní databáze Evropské unie EUR-Lex).

Podle španělského práva je příjmení dětí manželů složeno z prvního příjmení jejich otce a jako druhého příjmení jejich matky. Děti byly na základě žádosti zapsány na konzulárním oddělení španělského velvyslanectví v Belgii jako „Garcia Weber“. Důvodem žádosti o změnu příjmení dětí byla snaha o to, aby měly děti stejné příjmení v obou zemích. Belgické úřady žádosti rodičů jakožto zákonných zástupců o změnu příjmení nevyhověly a navrhly namísto toho změnu příjmení dětí na „Garcia“. Tuto změnu rodiče dětí odmítly. Rodiče dětí byly informovány ministrem spravedlnosti o zamítnutí jejich žádosti s odůvodněním, že vláda neshledala dostatečné důvody předat jejich žádost s návrhem povolení změny příjmení králi, který může v Belgii povolit z vážných důvodů změnu příjmení. Jako důvod odmítnutí žádosti odkázaly na belgickou právní úpravu, podle které děti nesou příjmení svého otce.

Na základě odmítnutí žádosti o změnu příjmení podal C.G. Avello návrh na zrušení usnesení belgických úřadů ke Conseil d'État („Soudní rada Belgie“), který položil Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku: *„Mají být zásady práva Společenství v oblasti evropského občanství a volného pohybu osob, zakotvené v člancích 17 a 18 Smlouvy o založení Evropského společenství ze dne 25. března 1957, vykládány tak, že brání belgickému správnímu orgánu, kterému byla předložena žádost o změnu příjmení týkající se nezletilých dětí pobývajících v Belgii, které mají dvojí státní občanství, a sice belgické a španělské, přičemž tato žádost není odůvodněna žádnou jinou zvláštní okolností než tím, že by tyto děti měly nést příjmení, jehož by byly nositeli na základě španělského práva a tradice, aby tuto změnu odepřel s uvedením, že tento typ žádosti je „obvykle zamítnut z důvodu, že v Belgii děti nesou příjmení svého otce“; zvláště jestliže postoj obecně přijímaný orgánem vyplývá z toho, že má za to, že přiznání jiného příjmení může v rámci sociálního života v Belgii vyvolat otázky, co se týče rodičovství k dotyčnému dítěti, je-li však pro účely zmírnění znevýhodnění spojených s dvojitým státním občanstvím žadatelům, kteří se nacházejí v takové situaci, navrhováno, aby přijali jen první příjmení otce, a může-li být výjimečně, jestliže existuje málo hraničních určovateli*

*souvisejících s Belgií nebo jestliže je třeba zavést jednotnost příjmení mezi členy rodiny, přijato příznivé rozhodnutí?*¹¹⁷

7.1.3. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie

Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“) zprvu zkoumal, zda případ předběžné otázky ve věci C. G. Avella spadá do rozsahu působnosti práva Společenství. Podle článku 17 ES mají státní příslušníci členského státu status občana Unie, který je základním statutem státních příslušníků členských států. Díky tomuto statusu mají příslušníci členských států právo na stejné právní zacházení bez ohledu na jejich státní příslušnost. SDEU ve svém rozhodnutí dále uvádí, že do působnosti práva Společenství patří výkon základních svobod, mezi které patří právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států podle článku 18 ES. SDEU tak potvrdil, že pravidla upravující příjmení osoby spadají do pravomoci členských států je však nutné dodržování práva Společenství, přičemž vysvětlil, že účelem občanství Unie podle článku 17 není rozšíření věcné působnosti na vnitrostátní situace, bez jakékoliv souvislosti s právem Společenství. V případě dětí C. G. Avella shledal SDEU souvislost s právem Společenství, neboť jsou státními příslušníky členského státu a pobývají legálně na území jiného členského státu. Vzhledem k tomuto případu nelze namítat státní příslušnost členského státu, ve kterém obě děti od svého narození pobývají. Členskému státu podle SDEU nepřísluší právo omezování státní příslušnosti jiného státu a požadování splnění dodatečných podmínek pro uznání státní příslušnosti. SDEU se dále zabýval ochranou práva stanoveného v článku 12 ES, dle kterého je zakázána jakákoliv diskriminace na základě státního občanství. Na základě článků 12 a 17 ES přezkoumával SDEU, zda tyto články brání belgickému správnímu orgánu, aby zamítl žádost o změnu příjmení v dotčené situaci.

Zásada zákazu diskriminace v této situaci vyžaduje, aby nebylo zacházeno se srovnatelnými situacemi odlišně a s odlišnými situacemi nebylo zacházeno stejně. SDEU v projednávaném případě považuje za nesporné, že s osobami mající dvojí státní občanství je zacházeno způsobem jako s osobami mající pouze jedno

¹¹⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. října 2003 ve věci C-148/02, *Carlos Garcia Avello proti Belgickému státu*, odst. 19.

státní příslušnost, kdy belgické úřady svým státním příslušníkům odmítají právo na změnu příjmení ze shora uvedeného důvodu. Avšak děti C. G. Avella jsou belgickými státními příslušníky s právem španělské státní příslušnosti, kteří mají odlišná příjmení. SDEU ve svém rozhodnutí odkázal na stanovisko generálního advokáta, který uvedl, že situace v případě dětí C. G. Avella může dotyčné osoby znevýhodňovat v rámci profesní i soukromé sféry. K tomuto stanovisku generálního advokáta belgický stát argumentoval tím, že povolení změny příjmení je možné za výjimečných okolností, které v tomto případě belgický stát neshledal a poukázal na zásadu stálosti příjmení ukotvující sociální pořádek v belgickém státu. Podle Belgického státu se omezení práv dětí C. G. Avella v dovolání španělského příjmení týká pouze Belgie, neboť v ostatních členských státech se mohou jeho děti dovolávat své španělské příslušnosti a příjmení přiznaného podle španělského práva.

SDEU neshledal odmítnutí žádosti belgickými úřady jako dostatečně způsobilé pro ospravedlnění sporné a odchylné praxe belgických úřadů. S ohledem na výše uvedené úvahy o předběžné otázce ve věci řízení odpověděl SDEU tak, že *„Články 12 a 17 ES musejí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby za takových okolností jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, správní orgán jednoho členského státu odmítl vyhovět žádosti o změnu příjmení týkající se nezletilých dětí pobývajících v tomto státě, které mají dvojí státní občanství uvedeného státu a jiného členského státu, jestliže předmětem této žádosti je, aby tyto děti mohly nést příjmení, jehož by byly nositeli na základě práva a tradice druhého členského státu.“*¹¹⁸

7.1.4. Srovnání rozsudku s právní úpravou České republiky

Při srovnání rozhodnutí SDEU ve věci C. G. Avella proti Belgickému státu s právní úpravou České republiky vycházím především ze zákona o matrikách, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), jímž byl zrušen zákon o rodině č. 94/1963 Sb. a zákona č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního

¹¹⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. října 2003 ve věci C-148/02, *Carlos Garcia Avello proti Belgickému státu*, odst. 45

občanství České republiky, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „ZNPSO“).

Pokud by došlo k uzavření manželství mezi španělským státním příslušníkem a českou státní příslušnicí, pobývající v České republice, nesly by děti příjmení po svém otci nebo po své matce. Děti by i v tomto případě měly dvojí občanství, ke kterému by došlo narozením.

V České republice je tvorba příjmení tak jako v Belgii odlišná od tvorby příjmení podle španělských pravidel. V této situaci by tedy mohlo na území České republiky dojít ke stejné situaci jako ve věci C. G. Avella proti Belgickému státu, kdy by došlo v rámci různorodosti právních řádů ke vzniku dvou různých příjmení pro téže osobu.¹¹⁹ Podle nového občanského zákoníku mají děti společné příjmení rodičů nebo mají příjmení jednoho z nich, určené dohodou při uzavření manželství. U dítěte, jehož příjmení nebylo určeno při uzavírání manželství bude příjmení dítěte určeno dohodou rodičů a následně příjmení dítěte oznámí matričnímu úřadu. Rodiče mohou však volit pouze příjmení, které je příjmením jednoho z rodičů v době, kdy k dohodě došlo.

Při změně příjmení na příjmení podle jiného právního řádu je nutné vycházet z práva vnitrostátního, tedy právního řádu České republiky. V rámci změny jména a příjmení podle zákona o matrikách představuje rozhodující vliv na změnu příjmení ust. § 72 odst. 2, který obsahuje vážné důvody, a proto v souladu s rozsudkem Soudního dvora ve věci C.G. Avella proti Belgickému státu vydalo Ministerstvo vnitra pokyn pro matriční úřady v České republice pro jejich rozhodování týkající se zápisu jména, popř. jmen a příjmení při narození dítěte a při uzavření manželství státního občana ČR a současně státního občana jiného členského státu EU.¹²⁰ Matriční úřad povolí změnu příjmení občana České republiky i občana jiného členského státu EU v podobě zaručené právem a tradicí členského státu, jehož je žadatel občanem. Na popsanou situaci je nutné při posuzování žádosti o změnu příjmení hledět jako na vážný důvod. Při předložení

¹¹⁹ FRINTA, Ondřej. *Garcia Avelo vs. Belgie: Změna jména v případě občana EU, které je občanem dvou členských států*. Správní právo. 2005. č.2.

¹²⁰ Vyhláška Ministerstva vnitra, odboru všeobecné správy, ze dne 13 dubna 2006, č.j. VS-320/60/2-2005.

žádosti změny příjmení je nutné aby žadatel doložil doklad členského státu EU prokazující jeho právo užívat příjmení v požadovaném tvaru.

U změny příjmení dětí narozených českému státnímu příslušníkovi a zároveň státního příslušníka jiného členského státu EU by bylo zapsáno příjmení podle českého právního řádu a poté co by rodiče doložily doklad o možnosti užívání příjmení v jiném tvaru podle práva jiného členského státu EU, jehož jsou státními příslušníky. Změna příjmení se v tomto případě povolí v rámci právní úpravy daného členského státu EU. Této změny lze dosáhnout na základě žádosti podané matričnímu úřadu a předložení dokladu prokazující užívání příjmení v jiné podobě. Podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích je povolení změny příjmení obsaženo v sazebníku, části I, položky 11 od správního poplatku osvobozeno.

V tomto případě by rodiče dětí museli podat žádost o změnu příjmení podle ust. § 72 odst. 2 zákona o matrikách. Žádost o změnu příjmení dětí na základě „práva a tradice členského státu“, jehož jsou rodiče státní příslušníci je nutné posuzovat jako „vážný důvod“ pro změnu příjmení a přestože v českém právním řádu není příjmení tvořeno podle práva a tradice jiného členského státu EU mělo by této žádosti by mělo být vyhověno a rozhodnutí SDEU ve věci C. G. Avella proti Belgickému státu bylo být dodržováno na území České republiky. Příjmení dítěte není možné posuzovat podle § 70 zákona o matrikách, neboť se jedná o příjmení vytvořené z příjmení obou rodičů.

7.2. Rozsudek Evropského soudního dvora C-353/06 ve věci Stefana Grunkinem a Dorothee Reginou Paulem proti Standesamt Niebüll¹²¹

7.2.1. Právní rámec rozsudku

Právní rámec rozsudku SDEU tvoří Smlouva o ES a její články 12 a 18 obsahující zásady rovného zacházení, zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti a právo na volný pohyb a pobyt na území členských států. V rámci vnitrostátního práva obsahoval rozsudek článek 10 uvádějící občanský zákoník Spolkové republiky Německa (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, dále jen „EGBGB“), který stanoví, že „*Příjmení osoby se řídí právem státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem.*“ Rozsudek dále obsahoval ustanovení § 1617 občanského zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen BGB) týkající se určení příjmení dítěte, jehož rodiče používají rozdílná příjmení.

7.2.2. Uvedení předběžné otázky a popis sporu

Rozsudek SDEU se zabýval předběžnou otázkou týkající se práva volného pohybu a pobytu na území členských států, určení příjmení a neuznáním jména získaného v členském státě narozením a bydliště členským státem, jehož je dotyčná osoba státním příslušníkem podle článku 12 a 18 ES.

Stefan Grunkin a Dorothee Reginy Paul byly manželé s německou státní příslušností žijící v Dánsku. V manželství se jim narodil syn Leonhard Matthias Grunkin-Paul, který měl rovněž německou státní příslušnost a vzhledem k tomu, že se narodil a od svého narození žil v Dánsku měl i dánskou státní příslušnost. Dánské úřady přiznali synu S. Grunkina a D.R. Paul podle dánského osvědčení příjmení Grunkin-Paul. Německé úřady odmítly uznat jméno dítěte tak, jak bylo určeno podle dánského osvědčení na základě článku 10 EGBGB, podle kterého se příjmení osoby řídí právem státu jehož je dotčená osoba státním příslušníkem. V tomto

¹²¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. října 2008 ve věci C-353/06, *Stefan Grunkin a Dorothe Regina Paul proti Standesamt Niebüll*, (získáno 1. listopadu 2018 z právní databáze Evropské unie EUR-Lex).

případě německé právo nedovoluje, aby příjmení dítěte bylo složené z příjmení otce a matky.

Podané opravné prostředky proti tomuto rozhodnutí byly zamítnuty. Rodiče dítěte se posléze rozvedli, neměli společné příjmení a zároveň odmítli určit příjmení dítěte podle ustanovení § 1617 odst. 1 BGB. Po rozvodu rodičů, dítě žije společně se svojí matkou v Dánsku a pravidelně pobývá v Německu, kde navštěvuje svého otce. Matriční úřad Niebüll se proto obrátil na městský soud Niebüll s žádostí o rozhodnutí, který z rodičů má právo určit příjmení dítěte podle ustanovení § 1617 odst. 2. a 3 BGB. Městský soud v uvedeném případě přerušil řízení a položil SDEU žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 234 ES. Následně SDEU konstatoval, že městský soud, který ve věci rozhodoval nemohl být považován za orgán soudní moci, a proto nemá SDEU pravomoc odpovědět na položenou předběžnou otázku.

Rodiče Leonharda Matthiase Grunkin-Paula podali žádost k příslušnému orgánu o zápis příjmení „Grunkin-Paul“ do rodinné knihy v Niebüll. Městský soud, jako příslušný správní orgán žádost odmítl s argumentací, že takovýto zápis německé právo neumožňuje. Poté rodiče podali návrh k městskému soudu v Flensburgu, jímž se domáhali uložení povinnosti matričnímu úřadu v Niebüll uznat příjmení jejich syna podle dánského zápisu a zapsání příjmení jejich syna do rodné knihy. Městský soud ve Flensburgu konstatoval nemožnost nařízení zapsání jména, které není podle německého práva přípustné a poukázal na pochybnosti práva Společenství související s užívání různých příjmení občana Unie v členských státech. Na základě těchto pochybností podal městský soud v Flensburgu návrh k SDEU s předběžnou otázkou: *„Může být se zásadou zákazu diskriminace stanovenou v článku 12 ES a s volným pohybem zaručeným všem občanům Unie článkem 18 ES slučitelná německá kolizní norma uvedená v článku 10 EGBGB, pokud pro pravidla upravující jména osoby uvádí jako jediný zahraniční určovatel státní příslušnost?“*¹²²

¹²² Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. října 2008 věci C-353/06, *Stefan Grunkin a Dorothe Regina Paul proti Standesamt Niebüll*, odst. 13.

7.2.3. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie

SDEU hned na úvod konstatoval, že případ dítěte Leonharda Matthiase Grunkin-Paul spadá do rozsahu věcné působnosti Společenství, kdy pravidla upravující příjmení osoby spadají do pravomoci členských států, je však nutné aby členské státy při výkonu této pravomoci dodržovali právo Společenství. I zde došlo k situaci, kdy se nejedná pouze o vnitrostátní situaci ale tento stav má vztah k právu Společenství viz. rozsudek SDEU ve věci Carlose Garcia Avella a Belgického státu, C-148/02, podle kterého existuje vazba mezi státními příslušníky jiného členského státu pobývajícím na území jiného členského státu k právu Společenství.

Leonard Matthias Grunkin-Paul se podle rozsudku SDEU může dovolávat práva nebýt diskriminován na základě své státní příslušnosti a práva volně se pohybovat na území členských států. Vzhledem k tomu, že rodiče Leonarda Matthiase Grunkin-Paula jsou pouze státními příslušníky jednoho členského státu, a to německé státní příslušnosti, nelze v souladu s německými právními předpisy určení jména dítěte představovat diskriminaci na základě státní příslušnosti. Omezení svobod v souvislosti využití práva svobody pohybu a pobytu v jiném členském státě je přiznáno v článku 18 odst. 1 ES. V souvislosti s používáním dvou rozdílných jmen může být přitom překážkou výkonu práva volného pohybu a pobytu na území členských států podle čl. 18 ES, kdy rozdíly v příjmení mohou dotýcným osobám způsobit značné potíže v soukromé, ale především i v profesní sféře. Podle SDEU není rozhodující, zda jsou rozdílná příjmení důsledkem dvojí státní příslušnosti nebo vazbou na místo narození a bydliště.

V řízení Komise Evropských Společenství argumentovala tím, že prokázání totožnosti je vyžadována v každodenním veřejném i soukromém životě. Na základě státní příslušnosti rodičů Leonharda Matthiase, má Leonhard Matthias pouze německou státní příslušnost. V okamžiku, kdy německé orgány odmítnou uznat příjmení dítěte tak, jak bylo zapsáno v Dánsku a vydají dítěti doklad, v tomto případě cestovní pas, v němž je uvedeno jiné jméno než jméno uvedené v Dánsku a rodném listě, je Leonhard Matthias povinen kdykoli prokázat svou totožnost v Dánsku, kde se narodil a kde má od té doby bydliště. Tímto se tak vystavuje nebezpečí a pokaždé bude muset vyvrátit podezření z uvedení nepravého jména a rozptýlit pochybnosti ohledně své totožnosti, neboť kdykoli dítě překročí hranice

mezi Dánskem a Německem, bude používat jiné jméno. Kromě toho může narůstat během let počet dokumentů, osvědčení, potvrzení a diplomů uvádějících rozdílné příjmení. Pochybnosti týkající se Leonharda Matthiase vedou k překážce práva volného pohybu a pobytu na území členských států.

Německá vláda označuje jako objektivní kritérium určovatele státní příslušnosti hranice členského státu, které umožňují stanovit jméno osoby určitým způsobem a zaručit tak jednotnost jména a rodinné vazby. Zajišťuje tak kontinuitu a stabilitu jména osoby. Kritérium hraničního určovatele má zajistit stejné zacházení příslušníků členského státu a způsob určování jména podle státní příslušnosti. Hraniční určovatel a státní příslušnost nemohou být samy o sobě významným určovatelem pro to, aby orgány příslušného členského státu odmítly uznat příjmení dítěte uznané a zapsané v jiném členském státě, kde se narodilo a má zde bydliště. Německá vláda poukázala na hraniční určovatel pro určení příjmení osoba mající německou státní příslušnost bez výjimky, ale poukázala i na německé kolizní normy, které bezesporu umožňují použití obvyklého bydliště jednoho z rodičů jakožto hraničního určovatele, jestliže se toto bydliště nachází v Německu. Dále německá vláda uvedla, že vnitrostátní právní předpisy neumožňují získávání složených příjmení z praktických důvodů, kdy je možné délku jmen omezit.

SDEU shledal úvahy zjednodušující administrativu za nedostačující, kdy německé právo nevyklučuje možnost přidělit složená příjmení dětem německé státní příslušnosti. V případě, že jeden z rodičů má státní příslušnost jiného státu, mají rodiče možnost vytvořit příjmení v souladu s právními předpisy tohoto státu. SDEU dále konstatoval, že nebyl uveden žádný specifický důvod, kdy by jméno „*Grunkin-Paul*“ bylo v rozporu s veřejným pořádkem. S ohledem na výše uvedené úvahy o předběžné otázce ve věci řízení odpověděl SDEU tak, že článek 18 ES brání tomu, „*aby orgány členského státu odmítly na základě vnitrostátního práva uznat příjmení dítěte tak, jak bylo určeno a zapsáno v jiném členském státě, v němž se toto dítě, které má stejně jako jeho rodiče pouze státní příslušnost prvně uvedeného členského státu narodilo a v němž má od té doby bydliště.*“¹²³

¹²³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. října 2008 věci C-353/06, *Stefan Grunkin a Dorothe Regina Paul proti Standesamt Niebüll*, odst. 39.

7.2.4. Srovnání rozsudku s právní úpravou České republiky

Rozsudek SDEU se zabýval předběžnou otázkou týkající se práva volného pohybu a pobytu na území členských států, určování příjmení a neuznáním jména získaného v členském státě narozením a bydliště členským státem. V tomto případě se řeší práva státních příslušníků státu EU mající jedno občanství a jejich právo na jméno ve tvaru známé ve všech členských státech. V rámci srovnání rozsudku ve věci Stefana Grunkina a Dorothe Regina Paul proti Standesamt Niebüll s právní úpravou České republiky jsem i zde vycházela převážně ze zákona o matrikách, Listiny, nového občanského zákoníku a ZNPSO. Rozsudek se podobá případu rozhodnutí SDEU ve věci Carlose Garcia Avella a Belgického státu, C-148/02 a týká se zákazu diskriminace.

Jestliže by se jednalo o občany ČR republiky žijící na území Dánska v jejichž manželství by se jim v Dánsku narodil syn, měl by dle ust. § 4 zákona č. 186/2013 Sb. českou státní příslušnost a vzhledem místa narození a místa bydliště by nabyt i dánskou státní příslušnost. I zde by syn nesl příjmení po matce nebo otci.

Česká právní úprava na rozdíl od Německé právní úpravy umožňuje, aby příjmení fyzické osoby bylo složené z více příjmení. V české právní úpravě užívá fyzická osoba zpravidla jedno příjmení, ale současně připouští užívání více příjmení podle ust. § 70 zákona o matrikách. Příjmení ve tvaru Grunkin-Paul by bylo možné, jestliže by se rodiče jakožto manželé dohodli na zdvojeném příjmení. V tomto případě by matka dítěte mohla užívat příjmení Grunkin-Paul na základě prohlášení, že spolu se společným příjmením bude užívat i své původní příjmení, které se dle právního řádu automaticky posouvá na druhé. V tomto případě však druhý z manželů bude užívat pouze jedno příjmení a s ním i jejich syn. Neboť zdvojené příjmení dětí v českém právním řádu na základě shora uvedeného postupu není možné. Ohledně otázky jež byla řešena ve shora uvedeného rozsudku SDEU ve věci C-353/06 by bylo užívání příjmení dítěte ve tvaru Grunkin-Paul možné pouze v případě, že by se jednalo a příjmení jeho rodič za předpokladu, kdy jsou rodiče oprávněni užívat více příjmení¹²⁴ či by dítě dosáhlo zdvojeného příjmení osvojením. V této situaci by tedy i na území České republiky nebylo žádosti rodičů

¹²⁴ § 70 odst 1. písm. d) zákona o matrikách.

vyhověno. Tak jako ve věci C. G. A proti Belgickému státu nelze postupovat podle ustanovení § 70 zákona o matrikách, neboť i zde bylo přijmení dítěte složeno z příjmení obou rodičů, a proto by byl v českém právním řádu zachován význam shora uvedeného rozhodnutí SDEU ze dne 14. října 2008.

7.3 Rozsudek Evropského soudního dvora C-208/09 ve věci Ilonka Sayn-Wittgenstein a Landeshauptmann von Wien¹²⁵

7.3.1 Právní rámec rozsudku

Právní rámec rozsudku tvoří Smlouva o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) a její článek 21 týkající se práva na volný pohyb a pobyt na území členských států. V rámci vnitrostátní úpravy Rakouska tvoří právní rámec rozsudku zákon o zrušení šlechtictví, sekulárních rytířských a dámských řádů, jakož i některých titulů a hodností („dále jen „zákon o zrušení šlechtictví“) ze dne 3. dubna 1919, který je podle čl. 149 odst. 1 spolkové ústavy zákonem mající sílu ústavního zákona. Kdy zákon o zrušení šlechtictví ve svém ustanovení § 1 stanoví, že se pro rakouské občany zrušuje šlechtictví spolu s čestnými výsadami, tituly a hodnostmi udělené pouze za účelem vyznamenání jejich nositelů. Rozhodnutí o zrušení šlechtických titulů spadá dle ustanovení § 4 zákona o zrušení šlechtictví do působnosti státního tajemníka pro vnitro a školství. Prováděcími předpisy o zrušení šlechtictví a některých titulů a hodností ze dne 18. dubna 1919 bylo stanoveno, že se zrušení šlechtictví, které nesouvisí s úředním postavením či vědeckými nebo uměleckými schopnostmi, týká všech rakouských občanů bez ohledu na nabytí výsady šlechtictví. Podle ustanovení § 2 prováděcích předpisů bylo stanoveno, že se ustanovení § 1 zákona o zrušení šlechtictví zrušuje právo používat šlechtický přídomek „von“ („z“) a právo používat označení šlechtického postavení jako je rytíř, baron, hrabě, kníže, vévoda. Právní rámec v Rakousku tvoří dále pravidla mezinárodního práva soukromého spolu s pravidly občanského práva a zákona o osobním stavu. V zákoně o mezinárodním právu soukromém ze dne 15. června 1978 se podle ustanovení § 9. odst. 1 určí osobní status fyzické osoby právem státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem. Podle ustanovení § 15 odst. 1, zákona o

¹²⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. prosince 2010 ve věci C-208/09, *Ilonka Sayn-Wittgenstein proti Landeshauptmann von Wien*, (získáno 1. listopadu 2018 z právní databáze Evropské unie EUR-Lex).

osobním stavu je stanovena nutnost opravy zápisu, v případě že byl zápis v době provedení nesprávný. V souvislosti s vnitrostátní úpravou Spolkové republiky Německa obsahuje právní rámec rozsudku pravidla týkající se zrušení šlechtictví podle článku 109 Ústavy Německé říše, který zrušil veškeré výsady založené na narození nebo postavení a určil, že šlechtické tituly jsou *ex nunc* považovány pouze za součást příjmení a nelze je již nově udělovat. Toto ustanovení má podle článku 123 odst. 1 základního zákona sílu běžného spolkového zákona a je nadále účinné.

7.3.2 Uvedení předběžné otázky a popis sporu

Rozsudek se zabývá předběžnou otázkou týkající se článku 21 SFEU, který stanoví, že „každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států“.¹²⁶

Ilonka Sayn-Wittgenstein je rakouskou státní příslušnicí, narozenou ve Vídni a žijící v Německu. Ilonka Sayn-Wittgenstein byla osvojena německým občanem Lotharem Fürst von Sayn-Wittgenstein, na základě usnesení vydaným Kriesgericht Worbis ze dne 14. října 1991, přičemž osvojení nemělo vliv na státní příslušnost osvojence. V souvislosti s osvojením nabyla I. Sayn-Wittgenstein příjmení svého adoptivního otce ve tvaru „Fürstin von Sayn-Wittgenstein“ a rakouské orgány provedly tento zápis příjmení do rakouské matriky. I. Sayn-Wittgenstein žila v době svého osvojení v Německu a bydlí zde nadále, neboť v Německu provozuje výdělečnou činnost spočívající v prodeji luxusních nemovitostí, zejména zámků a usedlostí pod jménem „Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein“. Osvědčení vydaná v Německu a Rakousku byla vydána na jméno „Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein. V Německu toto osvědčení představoval vystavený řidičský průkaz a založení společnosti nesoucí její jméno. Rakouský cestovní pas vydaný rakouskými konzulárními orgány tak představoval druhé osvědčení o státní příslušnosti.

Ústavním soudem Rakouska byl dne 27. listopadu 2003 vydán rozsudek, shrnující právní stav Rakouska, jenž uvádí, že ústavní zákon o zrušení šlechtictví provádějící zásadu rovného zacházení, zabraňuje rakouskému občanovi nabytí

¹²⁶ Čl. 21 Smlouvy o fungování Evropské unie.

příjmení prostřednictvím osvojení obsahující dřívější šlechtický titul. Rakouským občanům totiž není povoleno používat žádné šlechtické tituly a dále uvedený rozsudek uvedl, že v Rakousku není možné aby byla příjmení pro muže a pro ženy tvořena podle jiných pravidel. Landeshauptmann von Wien zastával na základě tohoto rozsudku ústavního soudu Rakouska názor, že vydaný rodný list I. Sayn-Wittgenstein byl po osvojení vydán nesprávně a informoval I. Sayn-Wittgenstein o svém záměru opravit nesprávný zápis příjmení. Navzdory jejím námitkám rozhodl Landeshauptmann von Wien svým rozhodnutím ze dne 24. srpna 2007 o tom, že na základě opravného zápisu v matrice musí být zapsáno příjmení „Sayn-Wittgenstein“. Proti uvedenému rozhodnutí podala I. Sayn-Wittgenstein odvolání, které však bylo odmítnuto a z toho důvodu podala návrh na zrušení rozsudku u Verwaltungsgerichtshof, kde uplatňovala zaručená práva na svobodu pohybu a pobytu podle článku 21 SFEU a namítala zásah do práva na respektování soukromého a rodinného života zaručené článkem 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Landeshauptmann von Wien navrhoval zamítnutí návrhu na zrušení rozsudku. Uvedl, že nedošlo k porušení práva na svobodu pohybu a pobytu stanoveným v článku 21 SFEU, neboť není vyžadováno aby I. Sayn-Wittgenstein používala různá příjmení. V daném případě se jednalo pouze o odstranění šlechtického prvku z příjmení, kdy příjmení zůstalo nezměněno. Landeshauptmann von Wien je názoru, že k obtížím způsobené opravou matričního úřadu nelze přikládat velký význam oproti nepoužití ústavního zákona o zrušení šlechtictví v daném případě, které by vedlo k porušení základních hodnot rakouského právního řádu. Dále argumentoval tím, že podle německých kolizních norem, se jméno osoby řídí právem státu, jehož je osoba státním příslušníkem. Příjmení I. Sayn-Wittgenstein se tedy mělo řídit na základě rakouského práva, kdy tvar příjmení „Fürstin von Sayn-Wittgenstein“ není v rakouském právu přípustný s jeho přiznání by bylo nesprávné i podle německého práva.

Verwaltungsgerichtshof na základě těchto informací zastával názor, že rakouské státní příslušnici I. Sayn-Wittgenstein mající bydliště v Německu náleží pravomoc dovolávat se článku 21 SFEU. Kdy je nutné zodpovědět otázku, zda omezení svobody pohybu vyplývající ze změny příjmení, může být odůvodněno

zákazem používání šlechtických titulů zavedeným ústavním zákonem, jenž rakouským občanům zakazuje používání titulů. Na základě shora uvedených podmínek se rozhodl Verwaltungsgerichtshof řízení přerušit a položil Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku: „*Brání článek 21 SFEU takové právní úpravě, podle které příslušné orgány členského státu mohou odmítnout uznat příjmení (dospělého) osvojeného dítěte, které bylo určeno v jiném členském státě, pokud toto příjmení obsahuje šlechtický titul, který není v prvně uvedeném členském státě přípustný (a to na základě ústavního práva takového státu)?*¹²⁷“

7.3.3 Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie

Úvodem svého rozhodnutí SDEU konstatoval, že situace I. Sayn-Wittgenstein spadá do věcné působnosti práva Unie. Vzhledem k současnému stavu práva Unie poukázal SDEU na pravomoci členských států, do kterých patří pravidla upravující příjmení a používání šlechtických titulů, přičemž odkazuje na rozsudek ze dne 14. října 2008 ve věci C-353/06, Grunkin a Paul. Bezesporu shledává I. Sayn-Wittgenstein za příslušnici členského státu, již náleží jako občance Unie právo svobody pohybu a pobytu v jiném členském státě přiznaných článkem 21 SFEU. Současně s článkem 21 SFEU přiznává SDEU dovolání svobod uznaných článkem 56 SFEU. SDEU se ve svém rozhodnutí nezabýval skutečností, zda neuznání legálně nabytého jména v jiném členském státě představuje překážku volného pohybu služeb, zaručeným článkem 56 SFEU, ale zabývá se především otázkou, zda je ústavní pořádek důvodem pro neuznání všech prvků příjmení nabyté jedním z jeho státních příslušníků v jiném členském státě. SDEU se dále domnívá, že je třeba s ohledem na čl. 21 SFEU zkoumat odmítnutí orgánů členského státu uznat všechny prvky příjmení nabyté na základě osvojení v jiném členském státě, ve kterém má státní příslušník bydliště.

Své vyjádření k existenci omezení pohybu a svobody předložila SDEU I. Sayn-Wittgenstein, ale i několik vlád, a to rakouská vláda, česká vláda, německá vláda, italská vláda, litevská vláda a slovenská vláda. Podle SDEU je příjmení fyzické osoby *základním prvkem její totožnosti a jejího soukromého života, jehož*

¹²⁷ Rozsudek soudního dvora ze dne 22. prosince 2010 ve věci C-208/09, *Ilonka Sayn-Wittgenstein proti Landeshauptmann von Wien*, odst. 35.

*ochrana je zakotvena v článku 7 Listiny základních práv Evropské unie, jakož i v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.*¹²⁸ Dále se SDEU věnuje vlastní judikatuře, přičemž konkrétně uvádí své rozhodnutí ve věci C-353/06, ale i ve věci C-148/02. Vlády, které předložily SDEU svá vyjádření odůvodňují omezení své svobody pohybu a pobytu občanů Unie ústavním zákonem o zrušení šlechtictví provádějící zásadu rovného zacházení, kdy obecná právní zásada rovného zacházení zakotvena v článku 20 Listiny základních práv patří mezi právní řád Unie. Podle Komise bylo jméno „Fürstin von Sayn-Wittgenstein“ legálně nabyto v Německu a poté uznáno rakouskými orgány, i když oboje bylo pouze omylem.

SDEU si na základě předložených výpovědí předkládajícího soud a vlád vyložil předběžnou otázku jako dovolávání veřejného pořádku a připomněl nutnost chápat „veřejný pořádek“ restriktivně, kdy jeho dosah nemůže být určován bez kontroly ze strany orgánů EU jednostranně každým členským státem. Veřejného pořádku se lze dovolávat jen v dotčení základního společenského zájmu v případě skutečné a dostatečně závazné hrozby. Veřejným pořádkem mohou být podle SDEU odůvodněna opatření omezující základní svobodu, ale pouze v případě nezbytnosti opatření pro ochranu zaručujících zájmů a nemožnosti dosažení tohoto cíle bez méně omezujících opatření. Omezující opatření jednoho členského státu nemusí odpovídat pojetí sdílenému všem členským státům, přičemž Unie ctí identitu všech svých členských států. V uvedeném případě nelze odmítnutí uznání všech prvků příjmení státního příslušníka daného státu považováno za opatření omezující základní svobodu, které neodůvodněně zasahuje do svobody pohybu a pobytu občanů Unie. V projednávané věci se usilování o dosažení cíle ochrany zásady rovného zacházení nejeví jako nepřiměřené usilování, kdy stát zakáže svým státním příslušníkům nabývání, držení nebo používání šlechtických titulů nebo šlechtických prvků vedoucích k přesvědčení, že jejich nositel by mohl být držitelem výsady nového jména. Rakouské orgány odmítnutím používání šlechtických titulů nebo šlechtických prvků nepřekročily meze nezbytné pro zajištění uskutečnění základního ústavního cíle. Z tohoto důvodu musí být článek 21 SFEU *vykládán*

¹²⁸ Rozsudek soudního dvora ze dne 22.prosince 2010 ve věci C-208/09, *Ilonka Sayn-Wittgenstein proti Landeshauptmann von Wien*, odst. 52.

v tom smyslu, že nebrání tomu, aby orgány členského státu mohly za takových okolností, jako jsou okolnosti v projednávané věci, odmítnout uznat všechny prvky přijetí státního příslušníka tohoto státu, tak jak bylo určeno ve druhém členském státě, kde má uvedený státní příslušník bydliště, při jeho osvojení v dospělém věku státním příslušníkem tohoto druhého členského státu, pokud toto přijetí obsahuje šlechtický titul, který v prvně uvedeném členském státě není přípustný na základě jeho ústavního práva, pokud jsou opatření přijatá těmito orgány v takovém kontextu odůvodněna důvody veřejného pořádku, tedy jsou nezbytná pro ochranu zájmů, které mají zaručit a jsou přiměřená legitimně sledovanému cíli.¹²⁹

7.3.4 Srovnání rozsudku s právní úpravou České republiky

V rámci srovnání rozsudku SDEU ve věci Ilonky Sayn-Wittgenstein proti Landeshauptmann von Wien s českým právním řádem jsem vycházela především ze zákona č. 61/1918 Sb., o zrušení šlechtictví, řádů a titulů, zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky ve znění pozdějších právních předpisů ale též ze zákona a matrikách a občanského zákoníku.

Česká vláda ve věci C-208/209 předložila svá vyjádření SDEU, ve kterých odůvodnila omezení svobody pohybu a pobytu občanů Unie na území členského státu prostřednictvím ústavního zákona o zrušení šlechtictví provádějící zásadu rovného zacházení. SDEU ve věci Ilonky Sayn-Wittgenstein proti Landeshauptmann von Wien uznal požadavek na odstranění přídomku za zásah do osobnostního práva, které je v rámci historie a ústavy Rakouska odůvodnitelné a Česká republika považuje názor na překážku svobodného pohybu a pobytu občanů EU vyjádřený SDEU za dosti odůvodněný a přiměřený sledovanými cíli.

V případě, že by došlo k na území České republiky k podobné situaci a navrhovatelkou by byla česká občanka, která by byla osvojena německým občanem a přijala na základě osvojení rodné příjmení svého adoptivního otce nastala by

¹²⁹ Rozsudek soudního dvora ze dne 22. prosince 2010 ve věci C-208/09, *Ilonka Sayn-Wittgenstein proti Landeshauptmann von Wien*, odst. 95.

v České republice pravděpodobně stejná situace jako v Rakousku, neboť se i u nás nesmí používat u příjmení šlechtický přídomek „von“ česky „z“.¹³⁰

V České republice je podle jazykovědkyně a soudní znalkyně v oblasti zapisování jmen do osobních dokladů PhDr. Miloslavy Knappové, CSc. možné nalézt stovky jmen kde figuruje přídomek „von“. V těchto případech by se však mělo jednat o cizince žijící na českém území. Zákon o zrušení šlechtictví nebyl na našem území striktně dodržován neboť zákon zprvu neobsahoval žádné postihy a až v roce 1936 došlo ke zpřísnění postihu za užívání šlechtických titulů ve formě pokut či trestu vězení, přesto však „bývalá“ šlechta ze svých slovníků slova jako „knížecí“ či „hraběcí“ neodstranila.¹³¹

Podle české právní úpravy by tak jméno s „von“ nebylo možné zapsat do žádné matriky, neboť občan České republik nemůže jakou součást příjmení užívat slova označující „šlechtictví“. U šlechtického přídomku neboli predikátu je matriční úřad oprávněn požadovat předložení dokladu ve formě znaleckého posudku potvrzující, že se nejedná o šlechtický predikát ale o součást příjmení.¹³²

¹³⁰ Oproti české a rakouské právní úpravě v Německu došlo ke zrušení udělování šlechtických titulů jakožto výsady ale šlechtický přídomek „von“ se zde běžně používá jako součást příjmení, které je složené z několika prvků, přičemž šlechtický titul nelze nově přidělovat.

¹³¹ Zakázaný titul "von" dráždí úředníky v Česku i Rakousku. *Týden.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/zakazany-titul-von-drazdi-uredniky-v-cesku-i-rakousku_490019.html.

¹³² MOTEJL, Otakar a Miloš VALÁŠEK. *Matriční úřady*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2008, s. 27-28.

8. Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo vytvořit ucelený přehled jména a příjmení z pohledu zákona o matrikách a občanského zákoníku a porovnat právní úpravu týkající se práva na jméno v České republice a ve Spolkové republice Německa a zodpovědět si tak otázku, zda a jak se tyto právní řády liší a co mají společného.

Hned v úvodu diplomové práce jsem uvedla, že jméno a příjmení patří k nejdůležitějším a nejčastěji využívaným znakům fyzické osoby, kdy jméno a příjmení provází člověka po celý život a z toho důvodu spatřuji ochranu jména a příjmení za nutnost. Existence jména a příjmení je v rámci vystupování fyzické osoby na veřejnosti velmi důležitá.

V kapitole „*Jméno a příjmení*“ jsem se věnovala pojmům jméno a příjmení a jejich vzniku. Popsala jsem se zde základní význam jména a příjmení, stručně jsem popsala historii na úseku jména a příjmení a při popisu pojmů jméno a příjmení jsem se zaměřila především na jejich úpravu podle zákona o matrikách a občanského zákoníku. Jméno fyzické osob a ochrana je samostatně upraveno v ust. § 77 nového občanského zákoníku. Podle občanského zákoníku je za jméno považováno osobní jméno a příjmení popř. její další jména a rodné příjmení. Následně jsem se zde zaměřila na zápis jména a příjmení, prohlášení o jméně a příjmení a možnosti užívání jména a příjmení v českém právním řádu.

V souvislosti s výkonem státní správy na úseku jména a příjmení jsem považovala za vhodné se ve své druhé kapitole zmínit o státní správě na úseku jména a příjmení, kde jsem se věnovala veřejné správě jako takové a dále vnitřní správě. Výkon státní správy je vymezen vnitrostátními právními předpisy ale také mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky.

Vzhledem k tomu, že historie jména a příjmení souvisí s historií matrik, věnuji se ve své diplomové práci i matrice a jejím vývoj na úseku jména a příjmení, zde jsem stručně popsala význam pojmů matrika, matriční úřad, matriční kniha, matriční doklady. V kapitole nazvané „*Právní úprava na úseku jména a příjmení*“ jsem se zaměřila jak již sám název napovídá právní úpravě. Na základě skutečnosti, že je Česká republika členem Evropské unie jsem se zaměřila na právní úpravu na

úseku jména a příjmení v České republice a právní úpravu na úseku jména a příjmení našeho sousedního státu, a to konkrétně Spolkové republiky Německo.

V České republice, ale i ve Spolkové republice Německo představuje Ústava v právní úpravě základní stavební kámen, avšak ve srovnání s německou ústavou, představuje GG v německé judikatuře významnější roli než ústava v České republice a to z důvodu větší roztržitosti německé právní úpravy a významného postavení německého ústavního soudu. Občanský zákoník společně s článkem 10 Listiny a článkem 8 Úmluvy o právech dítěte zakotvuje ochranu jména jako hodnotu osobnosti. Naproti tomu zákon o matrikách chrání jméno jako takové.

Nový občanský zákoník představuje na úseku jména a příjmení základní právní úpravu. Jeho vznik trval více než 10 let. Právní úprava nového občanského zákoníku se přiblížila německé právní úpravě. V novém občanském zákoníku je hojně využívám pojem „partner“ avšak vznik registrovaného partnerství neupravuje. Dále je zde zakotveno právo užívat jméno, právo na ochranu jména a právo na úctu k němu.

Právní úpravu upravující pravidla popř. tradice na úseku jména a příjmení představuje zákon o matrikách. V tomto případě se jedná o zvláštní úpravu. Právní úpravu si dovoluji hodnotit kladně a vyhovující. Zákon o matrikách obsahuje právní úpravu vedení matrik a právní úpravu užívání a změny jména a příjmení. Tvoří tak přehlednou a ucelenou právní úpravu.

V rámci celkové právní úpravy jsem toho názoru, že právní úprava jména a příjmení poskytuje fyzické osobě na veřejnosti náležitou ochranu. Česká právní úprava je pro mne oproti německé právní úpravě přehlednější. Ve Spolkové republice Německa představuje základní ustanovení týkající se ochrany jména GG a BGB ve svém ust. § 12. Právní úprava je zde sjednocena velkým množstvím judikatury. Oba právní řády jsou si podle mého názoru na úseku jména a příjmení blízké a můžou na základě drobných rozdílů od sebe vzájemně čerpat inspiraci neboť v souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii je právní úprava ne zcela dostatečná. V rámci Evropské unie totiž neexistují jednotná pravidla pro vedení matrik a právní úprava je v tomto případě zcela ponechána v pravomoci vnitrostátního práva jednotlivých členských států.

V páté kapitole nazvané „*Změna jména a příjmení*“ se věnuji možnostem změn jména a příjmení. Změny příjmení souvisí s historickým vývojem na území České republiky, kdy velký význam těchto změn spatřuji v souvislosti s rodinnými a společenskými tradicemi. Při změně jména a příjmení je nutné dodržování pravidel české gramatiky které souvisí s jazykovou ochranou. Popsala jsem zde příčiny a důvody změn jména či příjmení obsažených v zákoně o matrikách a novém občanském zákoníku. Velký význam při změně jména a příjmení hrají podle mého názoru společenské a rodinné tradice ale i historie jmen a příjmení.

V poslední části své diplomové práce pojednávající o soudních rozhodnutích ve věci změny jména a příjmení jsem se zaměřila pouze na soudní rozhodnutí ve věci změny jména a příjmení v rámci rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie. V samotné diplomové práci podle mého názoru představuje klíčovou roli právní úprava na úseku jména a příjmení a s tím související judikatura, a to především k pochopení důležitosti a významu jména a příjmení. V diplomové práci jsem seznámila čtenáře mé diplomové práce na nutnost ochrany jména a příjmení při jejich užívání a s ohledem jejich užívání v úředním styku. Českou právní úpravu jsem srovnala s právní úpravou našeho sousedního státu, a to konkrétně se Spolkovou republikou Německo, jímž je český stát podle mého názoru při tvorbě právní úpravy ovlivňován a inspirován.

Úplným závěrem lze konstatovat, že diplomová práce představuje snahu vytvořit pokud možno ucelenou představu o jméně a příjmení podle zákona o matrikách a občanského zákoníku, kdy jsem při psaní své práce vycházela zejména ze zákona o matrikách a občanského zákoníku. Použitou literaturu pro zpracování diplomové práce hodnotím jako velmi přínosnou neboť jsem se díky ní seznámila s různými zdroji a názory. Při psaní diplomové práce jsem vycházela převážně z komentáře zákona o matrikách od JUDr. Václava Henycha a komentáře občanského zákoníku od Mgr. et. Mgr. Jana Petrova, Ph.D., LL.M. a kol., dále z publikace týkající se problematiky na úseku jména, rodinného práva či na úseku matrik, ale i z judikatury Soudního dvora Evropské unie a z webových stránek týkajících se oblasti mé diplomové práce v českém a německém jazyce.

Cizojazyčné resumé

In meiner Diplomarbeit beschäftige ich mich mit dem Thema Vorname und Familienname aus der Sicht des Personenstandsgesetzes und des Bürgerlichen Gesetzbuches. Der Vorname und der Familienname sind Ausdruck der Individualität und dienen der Identifikation des Namensträgers. Das Recht auf einen Namen hat jeder deutsche Bürger von Geburt an. Der Vorname und der Familienname sind das bedeutendste und am häufigsten verwendete Merkmal einer natürlichen Person. Der Vorname bleibt in der Regel ein Leben lang gleich.

Der Inhalt des ersten Kapitels ist die Eingrenzung des Grundbegriffs meiner Diplomarbeit. Hier erkläre ich die Begriffe „Vorname“ und „Familienname.“ Zuerst erwähne ich die historische Entwicklung von Vorname und Familienname. Ich konzentriere mich auf Vorname und Familienname laut Personenstandsgesetz und neuem bürgerlichen Gesetzbuch. Grundsätzlich beurteilen sich der Name einer Person in der Tschechischen Republik nach den Vorschriften des Bürgerlichen Gesetzbuchs und des Personenstandsgesetzes. Dieses Kapitel ist ein wichtigste Teil meiner Diplomarbeit. Darin befasse ich mich mit dem Verständnis des Vornamen und des Familiennamen im Personenstandsgesetz und im neuen bürgerlichen Gesetzbuch und außerdem mit deren Nutzung und Schutz.

Im Zusammenhang mit dem Recht und der Verpflichtung natürlicher Personen, ihren Namen und Familiennamen in ihren offiziellen Beziehungen zu verwenden, benenne ich mich in meinem nächsten Kapitel mit der Staatsverwaltung im Bereich von Vorname und Familiennamen. Ich bearbeite mich auch mit der Geschichte des Personenstandsregisters und erkläre die Grundbegriffe. Ich beschreibe hier Begriffe wie Personenstandsregister, Standesamt, Personenstandsbuch und Standdokument.

Im vierten Kapitel erfasse ich mich mit der gesetzlichen Regelung des Vor- und Familiennamens in der Tschechischen Republik, sowie mit den Rechtsvorschriften auf dem Gebiet des Vornamens und Familiennamens in der Bundesrepublik Deutschland. Ich befasse mich hier mit gesetzlichen Bestimmungen, die die Nutzungsbedingungen des Vor- und Familiennamens, sowie mit den Bedingungen für eine Änderung des Vor- und Familiennamens

enthalten. Dieses Kapitel stellt den Kernpunkt meiner Arbeit dar. Der Vorname und der Familienname werden durch die Gesetze der Tschechischen Republik, sowie durch die internationalen Verträge definiert, die Teil der tschechischen Rechtsordnung sind. Wenn zwischen nationalem Recht und einem internationalen Vertrag ein Unterschied besteht, muss man aus dem internationalen Vertrag austreten.

Im fünften Kapitel setze ich mich mit den Möglichkeiten von Vornamen und Familiennamen auseinander. Ich erwähne hier die Möglichkeit, den Vor- und Familienamen zu ändern und nenne die Gründe für diese Änderungen. Eine Namensänderung kann erfolgen, wenn eine natürliche Person dies wünscht, oder wenn es der Wille der Eltern ist. Mögliche Änderungen sind im Personenstandgesetz festgelegt. Im Schlusskapitel analysiere ich die Entscheidungen ausgewählter Urteile des Europäischen Gerichtshofs.

Das Ziel meiner Diplomarbeit ist ein umfassender Überblick über Vorname und Familienname aus der Sicht des Personenstandgesetzes und des Bürgerlichen Gesetzbuch. Die Diplomarbeit enthält auch einen Vergleich der tschechischen Rechtsregelung mit der deutschen Rechtsregelung, um die Unterschiede in den gesetzlichen Bestimmungen festzustellen.

Ich bewerte die gesetzliche Regelung von Vornamen und Familiennamen sehr positiv. In der Tschechischen Republik kam es eines zur Vereinheitlichung der Rechtsregelungen im Bereich von Vornamen und Familiennamen. Die Rechtsvorschriften zu Vorname und Familienname in der Europäischen Union enthalten keine einheitlichen Vorschriften. Die Rechtsregelung ist ein Vorrecht der nationalen Behörden der einzelnen Staaten. Gemäß Artikel 4, Absatz 1 der Europäischen Charta der Gebietskörperschaften wird die Zuständigkeit und Verantwortung der Gebietskörperschaften durch die Verfassung oder das Recht eines bestimmten Staates geregelt.

Seznam pramenů a použité literatury

České zdroje

A) Monografie

- ADAMOVIČ, K. a MATEŠ P. Právní pověry. 1. vyd. Ilustrace Pavel Pleskač. Praha: Linde, 1996, 162 s. ISBN 80-720-1034-4.
- BENEŠ, J., O Českých příjmeních. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962, 355 s. Studie a prameny, sv. 14.
- BEZOUŠKA, P a kol. Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekodifikaci. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 748 s. ISBN 978-80-7552-090-6.
- HENDRYCH, D. a kol., Správní právo. Obecná část. 9 vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 826 s. ISBN 978-80-7400-624-1.
- HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. Rodinné právo. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 400 s. ISBN 978-80-7400-644-9.
- JURNÍKOVÁ, J., SKULOVIČ S., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., SEDLÁČEK S., KADEČKA S., KOLMAN P. a KLIKOVÁ, A. Správní právo: zvláštní část. 6. dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 399 s. Edice učebnic Právnické fakulty. ISBN 978-80-210-4847-8.
- KNAPPOVIČ, J. Jak se bude vaše dítě jmenovat?: původ, význam, pravopis, výskyt a obliba, kalendář. Praha: Nakladatelství AV ČR Academia, 2017, 917 s. ISBN 978-80-200-2656-9.
- KNAPPOVIČ, M., Naše a cizí příjmení v současné češtině. Liberec: Vladimír Tax. AZ KORT, 2002, 249 s. ISBN 80-238-8173-6.
- MOTEJL, Otakar a Miloš VALÁŠEK. Matriční úřady. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2008, 134 s Stanovistka. ISBN 978-80-254-3404-8.
- NOVOTNÝ, P. IVIČIČOVÁ J., SYRŮČKOVÁ I. a VONDRÁČKOVÁ P. Nový občanský zákoník. Rodinné právo. Praha: GRADA, 2014. 194 s. ISBN 978-80-247-5167-2.
- RADVANOVÁ, S. a kol. Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 213 s. ISBN 978-80-7400-578-7.

- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, 792 s. ISBN 978-80-7400-423-0.
- ZUKLÍNOVÁ, M., DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol.: Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo. Praha Wolters Kluwer ČR, 2016, 196 s. ISBN 978-80-7478-937-3.

B) Komentáře

- HENYCH V., Zákon o matrikách s komentářem. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 2015. 349 s. ISBN 978-80-7380-525-8.
- HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. Zákon o rodině; Zákon o registrovaném partnerství: komentář. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 558 s. ISBN 978-80-7400-061-4.
- PETROV, J., VÝTISK, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 3053 s. ISBN 978-80-7400-653-1

C) Odborné časopisecké a internetové články

- FRINTA, Ondřej. Garcia Avello vs. Belgie: Změna jména v případě občana EU, který je občanem dvou členských států. Správní právo. 2005, č. 2, s. 121-129. ISSN 0139- 6005.
- JANOŠEK, Vladimír. Pseudonymous. *Epravo.cz* [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pseudonymous-97499.html>.
- TYL, Tomáš. Jak se bude jmenovat?. *Epravo.cz* [online]. 2001 Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-se-bude-jmenovat-8005.html>.

D) Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.
- Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
- Zákon č. 61/1918 Sb., jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly.
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 243/1920 Sb., kterým se mění zákon o zrušení šlechtictví, řádů a titulů
- Zákon č. 268/1936 Sb., o řádech a titulech.
- Zákon č. 301/2000 Sb. Zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

E) Mezinárodní smlouvy

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (vyhláška MZV č. 120/1976 Sb.).
- Úmluva o právech dítěte (sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.).
- Evropská charta místní samosprávy (sdělení MZV č. 181/1999 Sb.).

F) Vyhlášky

- Vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Ministerstva vnitra č. 300/2006, kterou se provádí zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, a kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Ministerstva vnitra č. 389/2007 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 300/2006., kterou se provádí zákon č.

115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, a o kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

G) Judikatura Soudního dvora Evropské unie

- Rozsudek soudního dvora ze dne 2. října 2003 ve věci Carlos Garcia Avello vs. Belgie, C-148/02.
- Rozsudek soudního dvora ze dne 14. října 2008 ve věci Stefan Grunkin a Dorothee Regina Paul, C-353/06.
- Rozsudek soudního dvora ze dne 22. prosince 2010 ve věci Ilonka Sayn-Wittgenstein vs. Landeshauptmann von Wien, C-208/09.

H) Internetové zdroje

- Ministerstvo vnitra České republiky. Služby pro veřejnost. Jména a příjmení: Prohlášení o volbě druhého jména. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jmena-a-prijmeni-prohlaseni-o-volbe-druheho-jmena.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. Služby pro veřejnost. Jména a příjmení: Příjmení po rozvodu. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jmena-a-prijmeni-prijmeni-po-rozvodu-manzelstvi.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. Služby pro veřejnost. Jména a příjmení: Změna jména a příjmení. [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/jmena-a-prijmeni-zmena-jmena-a-prijmeni.aspx>.
- PRAŽÁK J., Právo veřejné. Díl Druhý: právo správní. Část první: Všeobecná část práva správního. Dostupné z: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/6877>.

I) Ostatní

- Smlouva o fungování Evropské unie. Dostupná z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.
- Smlouva o Evropské unii. Dostupná z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF.

- Důvodová zpráva k zákonu č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

Zahraniční zdroje:

A) Monografie

- GÖTTING, H-P. Persönlichkeitsrechte als Vermögensrechte. 1. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck Verlag, 1995. 303 S. ISBN 978-3-16-146243-6.
- KAZIOL H., WELSER R. Grundriss des bürgerlichen Rechts. Band 1. Allermeiner Teil, Sachenrecht, Familienrecht. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2006, 567 s. ISBN 3-214-14708-0.
- PALANDT, O. Bürgerliches Gesetzbuch: mit Nebengesetzen, 77. Auflage, München: C. H. Beck, 2018, 3297 s. ISBN 978-3-406-71400-9.
- UDOLPHS, Jürgen, Sebastian Fitzek. Buch der Namen: Woher sie kommen - Was sie bedeuten. 4. Auflage. München: C. Bertelsmann, 2005, 320 s. ISBN 978-3-570-00879-9.

B) Právní předpisy

- Bundesmeldegesetz. In: Bundesministerium der Justiz für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bmg/index.html>.
- Bürgerliches Gesetzbuch. In: Bundesministerium der Justiz für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/index.html>.
- Die Verfassung des Deutschen Reichs. In: Bundesministerium der Justiz für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/wrv/index.html>.
- Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche. In: Bundesministerium der Justiz für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgbeg/index.html>.
- Erste Verordnung zur Durchführung des Gesetzes über die Änderung von Familiennamen und Vornamen. [online]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/famnam_ndgdv_1/index.html.
- Gesetz über die Änderung der Vornamen und die Feststellung der Geschlechtszugehörigkeit in besonderen Fällen. In: Bundesministerium der

Justiz und für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/tsg/index.html>.

- Gesetz über die Änderung von Familiennamen und Vornmen. In: Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/nam_ndg/index.html.
- Gesetz über die Angelegenheiten der Vertriebenen und Flüchtlinge. In: Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/bvfg/index.html>.
- Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft. In: Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/lpartg/index.html>.
- Gesetz über Ordnungswidrigkeiten. In: Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/owig_1968/index.html.
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. In: Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/index.html>.
- Personenstandgesetz. In: Bundesministerium der Justiz für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/pstg/index.html>.
- Strafgesetzbuch. In: Bundesministerium der Justiz für Verbraucherschutz [online]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html>.

C) Internetové zdroje

- Entscheidungen: Beschluss vom 28. Januar 2004. 1 BvR 994/98. In: Bundesverfassungsgericht. [online]. Dostupné z: https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2004/01/rk20040128_1bvr099498.html.
- Namensrecht in Deutschland: Welche Name darf geführt werden? In: *Familienrecht.net: Die Ratgeberseite für Familienangelegenheiten* [online]. Dostupné z: <https://www.familienrecht.net/namensrecht/>
- Politik: Bundestag beschließt Option zu drittem Geschlecht. *SPIEGEL ONLINE* [online]. 2018 Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/drittes->

[geschlecht-bundestag-beschliesst-divers-als-option-im-geburtenregister-a-1243669.html](https://www.gesetze-im-internet.de/bundesgesetz/1243669.html).